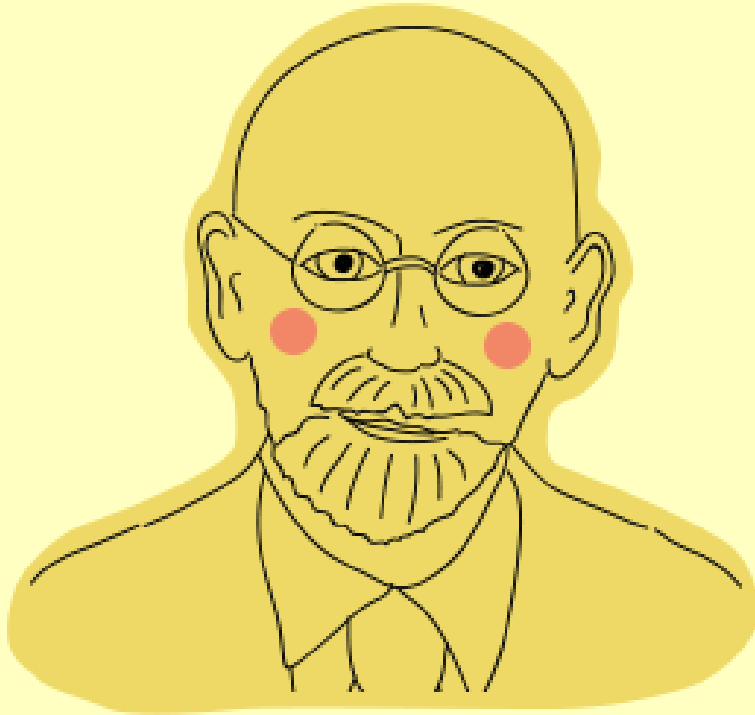

1r Baròmetre dels drets dels infants i adolescents a Badalona

Informe 2021

Vaig voler ser infant, alliberar-me de les tristes obligacions i preocupacions dels adults i ara tinc les dels infants, que encara pesen més i fan més mal. Que no els hi enganyi el nostre riure.

... Ho dic fluixet, com en secret. Perquè és incòmode ser petit: cal caminar sempre amb el cap aixecat. Tot passa a dalt, tan per sobre d'un mateix. Et sents poc important, rebaixat, feble i com perdut. Potser per això ens agrada caminar al costat dels adults quan estan asseguts; perquè llavors els hi podem mirar als ulls.

Janusz Korczak

Del llibre, *Si jo tornés a ser infant*

El nostre agraïment a tots aquells que han lluitat al llarg de la Història a favor dels drets dels infants, perquè ens inspira el seu mestratge. I també a tothom que ha participat en el projecte que ha generat aquest informe, molt especialment, als infants i als adolescents

A. PRESENTACIÓ	3
B. INTRODUCCIÓ	5
B.1. Objectius de l'informe.....	6
B.2. Com entenem l'acció en perspectiva dels drets dels infants.....	7
B.3. Els eixos d'acció i els drets associats identificats com a prioritaris.....	8
B.4. Procés metodològic.....	9
B.5. Estructura de l'informe.....	10
B.6. Participants i agraïments.....	11
C. CONTEXTUALITZACIÓ GENERAL	12
C.1. Dades sociodemogràfiques generals.....	13
C.2. Marc normatiu i programàtic de referència.....	14
D. EIX ENTORN FAMILIAR, CURES ALTERNATIVES, INCLUSIÓ I POBRESA: Dret a un nivell de vida adequat i accés als suport necessaris (articles 27 i 26)..	15
D.1. Text de la Convenció sobre aquests drets.....	16
D.2. Definició del focus d'atenció posat en el Baròmetre.....	17
D.3. Informació sobre l'estat de situació.....	18
D.4. Principals alertes.....	21
D.5. Identificació de causes i factors mantenidors de la situació.....	22
D.6. Propostes d'acció per millorar la garantia d'aquest dret.....	23
E. EIX SALUT I BENESTAR: Dret a la salut mental, als serveis sanitaris i a la recuperació (articles 24 i 39).....	24
E.1. Text de la Convenció sobre aquests drets.....	25
E.2. Definició del focus d'atenció posat en el Baròmetre.....	26
E.3. Informació sobre l'estat de situació.....	27
E.4. Principals alertes.....	30
E.5. Identificació de causes i factors mantenidors de la situació.....	31
E.6. Propostes d'acció per millorar la garantia d'aquest dret.....	32
F. EIX EDUCACIÓ LLEURE I ACTIVITATS CULTURALS: Dret al lleure, al joc, a la cultura i al descans (article 31).....	33
F.1. Text de la Convenció sobre aquest dret.....	34
F.2. Definició del focus d'atenció posat en el Baròmetre.....	35
F.3. Informació sobre l'estat de situació.....	36
F.4. Principals alertes.....	39
F.5. Identificació de causes i factors mantenidors de la situació.....	40
F.6. Propostes d'acció per millorar la garantia d'aquest dret.....	41
G. EIX DRETS I LLIBERTATS: Dret a la participació, a la llibertat de pensament, d'opinió, d'expressió i a ser escoltats (articles 12, 13, 14, 15 i 17).....	42
G.1. Text de la Convenció sobre aquests drets.....	43
G.2. Definició del focus d'atenció posat en el Baròmetre.....	44
G.3. Informació sobre l'estat de situació.....	45
G.4. Principals alertes.....	48
G.5. Identificació de causes i factors mantenidors de la situació.....	49
G.6. Propostes d'acció per millorar la garantia d'aquest dret.....	50
H. CONCLUSIONS	51
I. FONTS D'INFORMACIÓ CONSULTADES	53

A.

Presentació

Aquest informe és **fruit del treball realitzat, des del mes de gener de 2021 al juny de 2022**, en el marc del projecte "Baròmetre 2021 dels drets dels infants a Badalona", impulsat per la [Taula d'Infància i Adolescència de Badalona](#) (TIAB).

En **l'equip d'aquest projecte** hem participat professionals de molts diferents serveis i entitats, i al llarg de les diferents fases d'aquest **s'ha promogut la participació d'altres actors**, mitjançant consultes online o el fòrum de debat "Drets per fer possible la infància", organitzat al mes de novembre de 2021, coincidint amb la celebració de la II Setmana dels drets dels infants a Badalona.

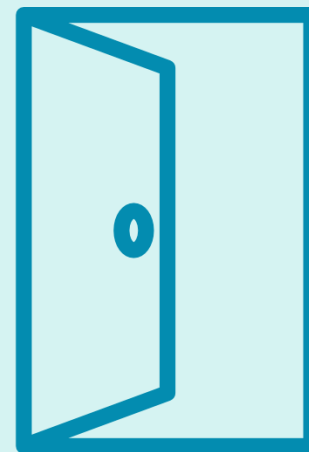
Considerem un element de valor i molt enriquidor haver comptat durant el procés amb la **participació dels infants i els adolescents**. Era clau incorporar la seva mirada i seva veu si volíem ser congruents amb la rellevància que pensem que té incorporar la perspectiva dels drets dels infants i adolescents en tot allò que fem. En aquest sentit, existeix el compromís per part de l'equip de projecte d'elaborar, junt amb aquesta versió de l'informe adreçada a adults, una altra que tingui per destinataris als infants i als adolescents.

L'informe del Baròmetre **no és només un instrument de visibilitat i de sensibilització sobre quina és la situació a la ciutat des del punt de vista del grau de cobertura existent pel que fa als drets dels infants, sinó que també té una decidida voluntat d'incidència i de promoure canvis constatables i mesurables**. Per aquest motiu, els compromisos que s'adoptin formalment per part dels diferents actors als que s'adreça l'informe: polítics i responsables institucionals, professionals de la xarxa i ciutadania en general, està previst que es formalitzin i que siguin objecte de **seguiment i avaluació** durant el període que es determini.

Per altra banda, **el Baròmetre dels drets dels infants neix amb vocació de continuïtat**, amb la idea de que en cada edició aquest pugui focalitzar-se en aquells drets que es consideri estratègicament més necessari, segons la realitat i circumstàncies del moment.

De la mateixa forma que l'experiència de treball col·lectiu que ens ha permès elaborar aquest informe ha estat per a nosaltres una **oportunitat d'aprenentatge, de descobriment i de motivació per implicar-nos més i millor** en la defensa i la garantia dels drets dels infants, esperem que la seva lectura també ho sigui per a tots aquells i aquelles que ara el teniu a mans. Comptem amb la vostra complicitat i compromís!

L'equip de projecte
"Baròmetre 2021 dels drets dels infants a Badalona"

B.

Introducció

B.1. OBJECTIUS DE L'INFORME

L'OBJECTIU GENERAL és explorar i visibilitzar quin és el grau de garantia a la ciutat dels drets dels infants i el adolescents en els qual focalitza el Baròmetre, incidint en la seva millora.

Per assolir aquest objectiu general, ens hem proposat els següents **OBJECTIUS ESPECÍFICS**:

- A. Identificar l'estat de la situació a la ciutat en relació a la realitat associada a aquells drets de la Convenció dels Drets dels Infants prioritzats i les alertes que puguin indicar que respecte a aquests existeix algun tipus de vulneració.
- B. Reflexionar col·lectivament sobre les causes i el conjunt de factors que expliquen a la ciutat quin és el grau de garantia o de vulneració dels drets dels infants i adolescents existent.
- C. Formular propostes orientades a l'impuls d'iniciatives d'acció per millorar el grau de cobertura dels drets dels infants i adolescents de Badalona, en les quals s'impliquin conjuntament actors polítics i institucionals, professionals de la xarxa en els diferents àmbits d'atenció i la ciutadania en general.

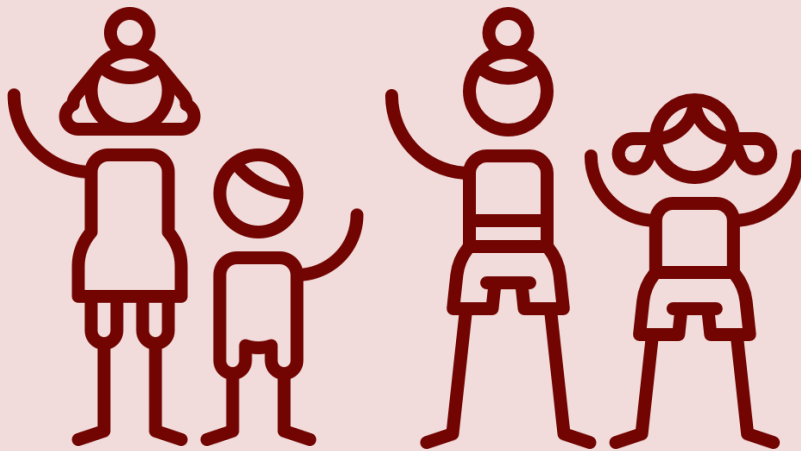
B.2. COM ENTENEM L'ACCIÓ EN PERSPECTIVA DELS DRETS DELS INFANTS

TREBALLAR EN PERSPECTIVA DELS DRETS DELS INFANTS significa considerar als infants i adolescents com la màxima prioritat i com a titulars i subjectes de drets, com a ciutadans de ple dret, amb capacitat d'expressar les seves opinions, reclamar els seus drets i participar activament en tots aquells temes que els hi afectin.

Considerem els infants i adolescents com a persones que, donada la natural fragilitat de la seva etapa vital i el seu procés de desenvolupament i creixement, en els diferents àmbits de vida, **tenen unes necessitats (físiques, de seguretat, afiliació, reconeixement i autorealització) que cal cobrir adequadament i uns drets específics que s'han de garantir**, i que són diferents dels que tenim els adults.

L'exercici efectiu dels drets dels infants és fonamental per minimitzar riscos i amenaces en les seves vides, i garantir unes condicions materials i afectives favorables per al seu desenvolupament integral, un nivell adequat de protecció i de promoció social i, en definitiva, una vida digna i amb les màximes quotes de benestar. **I això, s'ha de garantir independentment de la seva classe social, del seu origen o cultura, del seu gènere i de les seves capacitats.**

En aquest sentit, la **Convenció dels Drets dels Infants**, és el marc de referència i la guia que ha d'orientar el conjunt d'obligacions i respostes (lleis, polítiques públiques, programes o qualsevol tipus d'iniciativa d'acció) que tenim els adults o agents socialitzadors i les institucions, sent els diferents governs els qui tenen la màxima responsabilitat a l'hora de garantir aquests drets.

Per tant, treballar en perspectiva dels drets dels infants té a veure amb dos dimensions interconnectades:

- ▶ Una relacionada amb els adults que som qui tenim la responsabilitat de ser garants d'aquests drets i...
- ▶ Una altra vinculada als infants que, com a titulars de drets, han de ser conscients d'aquests, els han de reclamar i s'han d'implicar també, dins les seves possibilitats, en la seva aplicació efectiva.

B.3. ELS EIXOS D'ACCIÓ I ELS DRETS ASSOCIATS IDENTIFICATS COM A PRIORITARIS

De partida vam identificar un conjunt d'EIXOS com a marc que orientés el nostre treball exploratori, analític i propositiu.

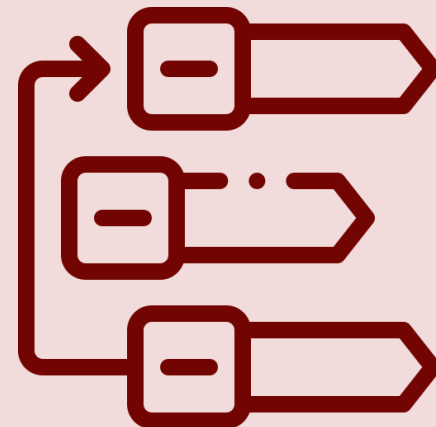
Aquests eixos agrupen els diferents articles de la Convenció dels Drets dels Infants i segueixen la mateixa estructura utilitzada per les institucions de referència en la emissió dels seus informes (*).

- A. Drets i llibertats
- B. Violències
- C. Entorn familiar, cures alternatives, inclusió i pobresa
- D. Salut i benestar
- E. Diversitat funcional
- F. Lleure educatiu i activitats culturals
- G. Mesures excepcionals de protecció

L'equip de projecte va prioritzar, tenint en compte molt especialment el context generat per la pandèmia, els següents DRETS:

- **Dret a un nivell de vida adequat i a l'accés als suports necessaris** (Eix C: Articles 27 i 26)
- **Dret a la salut mental, als serveis sanitaris i a la recuperació** (Eix D: Articles 24 i 39)
- **Dret al lleure, al joc, a la cultura i al descans** (Eix F: Article 31)
- **Dret a la participació, a la llibertat de pensament, d'opinió, d'expressió i a ser escoltat** (Eix A: Articles 12, 13,14,15 i 17)

A més de considerar la vinculació directa a determinats àmbits dels drets prioritzats, hem tingut en compte també altres que són **transversals per al desenvolupament de la vida dels infants i adolescents**, com ara: el principi de no discriminació (art.2), el principi d'interès superior de l'infant (art.3), el principi de protecció dels drets (art.4), el principi de direcció i orientació de pares i mares (art.5), el dret a la vida, a la supervivència i al desenvolupament (art.6), el dret d'opinió d'infants i joves (art.12), el principi de la llei més favorable (art.41).

(*) Comitè dels Drets dels Infants de l'ONU, UNICEF, Síndic de Greuges de Catalunya, Plataforma d'Infància d'Espanya i Plataforma d'Infància de Catalunya.

B.4. PROCÉS METODOLÒGIC

Fase 1.

REVISIÓ DE
FONTS SECUNDÀRIES
D'INFORMACIÓ

PANEL DE DADES

- ▶ Recopilatori de dades quantitatives per conèixer l'estat de situació associat a cada dret.
- ▶ Recerca normativa i bibliogràfica.

Fase 2.

CREACIÓ DE
FONTS PRIMÀRIES
D'INFORMACIÓ

CONSULTA OBERTA

- ▶ [Enquesta online a professionals de la xarxa](#)
- ▶ [Enquesta online a infants i adolescents](#)
- ▶ [Treball grupal en el Foro de debat 19N/21](#)

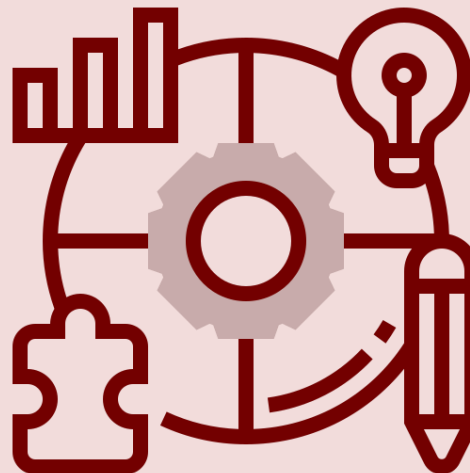
Fase 3.

ELABORACIÓ
DE L'INFORME

ESTUDI

- ▶ Bolcat, anàlisi i síntesi de la informació recollida.
- ▶ Redacció i maquetació de l'informe.
- ▶ Contrast amb experta externa i validació final.

- ▶ El diàleg entre els diferents tipus d'informació recollits ha estat molt útil en l'exercici de comprensió i anàlisi de la realitat.
- ▶ La recerca ha incorporat la perspectiva de gènere i de la interseccionalitat (interrelació edat, classe social, ètnia, religió, identitat de gènere, discapacitat...) per defugir un tractament homogeneïtzador de la informació i per comprendre millor la complexitat de la realitat, de les necessitats dels infants i de les causes de desigualtat.
- ▶ No sempre hem trobat disponible informació sobre qüestions rellevants, la qual cosa pensem que cal que es visualitzi perquè aquesta mancança ja és en si mateixa significativa.

B.5. ESTRUCTURA DE L'INFORME

Els diferents eixos que articulen l'informe contenen informació de diferents tipus:

1. L'ESTAT DE LA SITUACIÓ

Evolució dels principals **indicadors quantitius i qualitius** en cadascun dels àmbits, així com referències comparatives a nivell català, espanyol i europeu.

2. LA VISIÓ DELS PROFESSIONALS I DELS INFANTS I ADOLESCENTS

Valoració dels professionals de serveis i entitats que formen part de la TIAB i dels infants i adolescents sobre **l'estat de la cobertura dels drets dels infants i de les principals alertes i causes explicatives d'aquesta situació.**

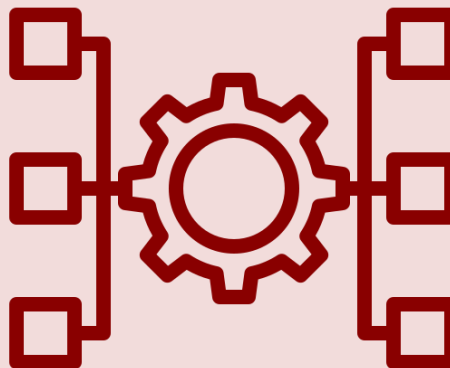
3. PROPOSTA D'INICIATIVES D'ACCIÓ PER MILLORAR LA GARANTIA DE DRETS

Recull d'iniciatives d'acció a implementar orientades al nivell polític-institucional, als professionals de la xarxa i a la ciutadania en general, per tal de millorar la garantia de drets en matèria d'infància i adolescència.

ALERTES: situacions que indiquen que el dret s'està vulnerant amb més o menys intensitat.

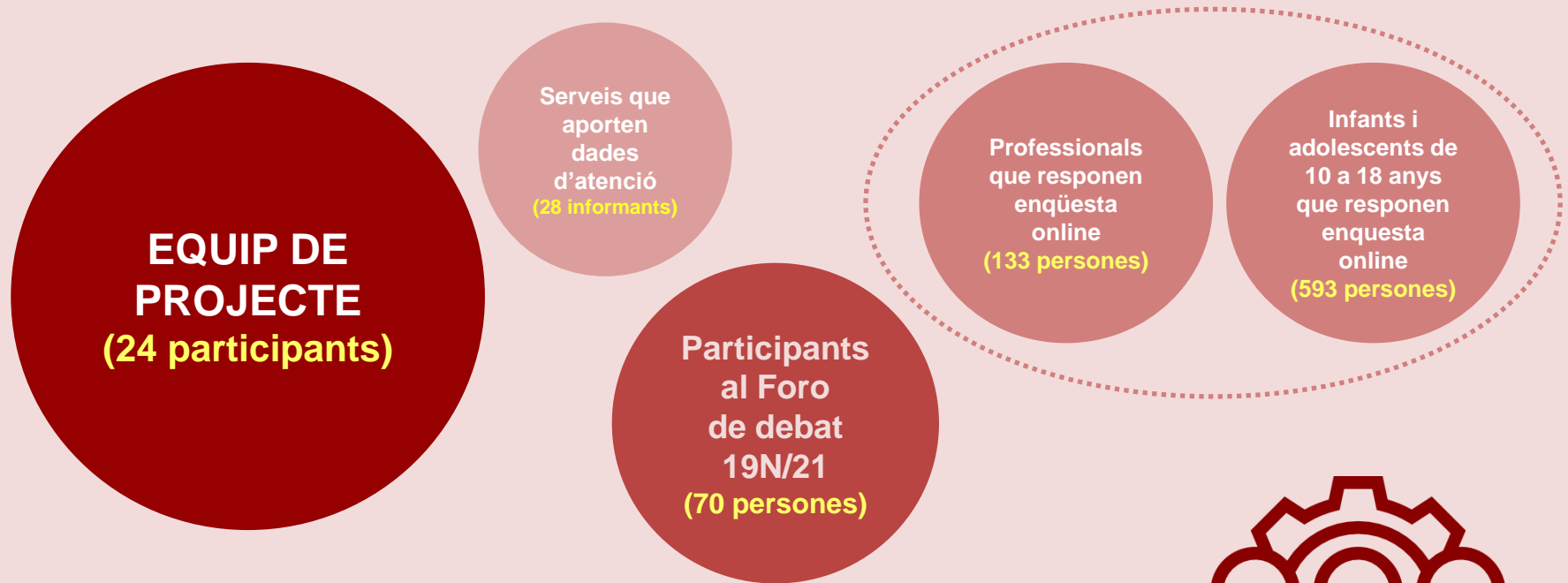
CAUSES: multiplicitat de factors generadors de la situació crítica detectada i d'aquells que la mantenen, l'amplifiquen i, fins i tot, la cronifiquen.

PROPOSTES: mesures d'acció per combatre la vulneració de drets i millorar el grau de cobertura d'aquests. El criteri que s'han tingut en compte per a la seva formulació han estat el de viabilitat, compliment mesurable, possibilitat d'interconnexió i de generar sinèrgies, abast de l'impacte (quantitat i qualitat) i transferibilitat.

B.6. PARTICIPANTS I AGRAIMENTS

En les diferents fases del procés de treball s'ha anat sumant la complicitat de molts diversos actors que han fet les seves valuoses aportacions.

A més de posar en valor l'aportació de tots els professionals de serveis i entitats de la ciutat, i dels infants i adolescents que s'han implicat en el projecte, volem expressar també el nostre agraïment a:

- ▶ **PINCAT** (Plataforma d'Infància de Catalunya de la Taula del 3r Sector Social de Catalunya) que va compartir amb nosaltres a l'inici del projecte la seva experiència i aprenentatges a l'entorn de l'elaboració del "Estudi d'infància i adolescència. Anàlisi de l'estat actual de la garantia de drets a Catalunya".
- ▶ **Araceli Lázaro Aparicio**, experta en l'àmbit d'infància i adolescència, i en matèria dels drets dels infants, que ens va acompanyar i donar suport en el Foro de debat "Drets per fer possible la infància", celebrat el 19 de novembre de 2021. Amb ella també hem pogut contrastar una versió avançada de l'informe i el seu retorn ha contribuït a millorar aquesta versió final que teniu a mans.

[Consulteu aquí el llistat de participants](#)

C.

Contextualització general

C.1. DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES GENERALS

Total població 0-18 anys a Badalona (2021): 43.066 - 19,31% de la població total

- **Distribució per sexe (2021):**
- **Distribució territorial (2021):** El 40% de la població de 0-18 anys es concentra als barris de Sant Roc, Artigues, La Salut i Llefia.
- **Amb diversitat funcional (2020):** 826 - 65,49% nois i 34,50% noies
- **Procedents de l'estranger (2021):** 7.562 - 22,01%. Quasi el 65% es concentra als barris de Sant Roc, Artigues, La Salut i Llefia.
- **Índex de dependència juvenil (2021):** 23,9%
- **Llars familiars amb algun menor de 16 anys (2011):** 70,8%
- **Famílies monomarentals i monoparentals (2011):** 10.334 - 8107 mares i 2227 pares
- **Dimensió mitjana de la llar (2021):** 2,68 persones
- **Taxa de llars amb família nombrosa (2021):** 13,92%

Especial atenció a les zones d'alta complexitat social i amb un índex rellevant de vulnerabilitat i exclusió social a la ciutat, on es concentra un percentatge molt elevat d'infants i adolescents.

C.2. MARC NORMATIU I PROGRAMÀTIC DE REFERÈNCIA

- Convenció sobre els Drets de l'Infant, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20N de 1989.
- Observacions Generals del Comitè dels drets dels infants núm. 12 (2009), núm. 14 (2013), núm. 15 (2013), núm. 17 (2013), núm. 19 (2016) i núm. 25 (2021).
- Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, Nacions Unides 2006.
- Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) 2030.
- Pacte per a la infància 2013 (Generalitat de Catalunya).

PRINCIPALS REFERENTS NORMATIUS:

- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA).
- Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i a l'adolescència front la violència.
- Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies.
- Llei 12/2007, d'11 d'octubre de Serveis Socials.
- Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència.
- Llei d'Educació 12/2009, de 10 de juliol.
- Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC).
- Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa.
- Decret 200/2013, de 23 de juliol, dels consells de participació territorial i nacional dels infants i els adolescents de Catalunya.
- Decret 267/2016, de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys.
- Llei 18/2009, de 22 d'octubre de Salut Pública.
- Reial Decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, sobre la Llei General dels Drets de les Persones amb Discapacitat i la seva inclusió social.
- Llei orgànica 2/2012, de 27 d'abril, d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera.

PRINCIPALS REFERENTS PROGRAMÀTICS:

- Pla de millora del Sistema d'Atenció a la infància i l'adolescència, la joventut i les seves famílies a Catalunya 201-2024 (Generalitat de Catalunya).
- Pla Interdepartamental de suport a les famílies 2018-2021 (Generalitat de Catalunya).
- II Pla estratègic de Serveis Socials 2021-2024 (Generalitat de Catalunya).
- Pla de Millora d'Oportunitats Educatives –PMOE- 2021-2022 (Generalitat de Catalunya).
- Pla de salut de Catalunya 2021-2025 (Generalitat de Catalunya).
- Pla director de salut mental i addiccions 2017-2020 (Generalitat de Catalunya).
- Programa de Benestar Emocional i Salut Comunitària a l'atenció primària de salut 2021 (Generalitat de Catalunya).
- Pla de prevenció del suïcidi a Catalunya 2021-2025 (Generalitat de Catalunya).

D.

**Eix entorn familiar,
cures alternatives,
inclusió i pobresa**

**Dret a un nivell de vida adequat
i a l'accés als suports necessaris**

Aliment, roba i una llar segura

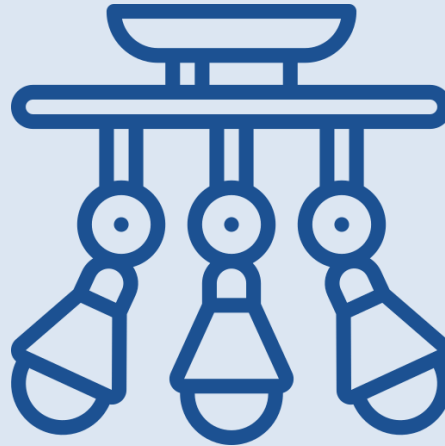
1. *Els estats membres reconeixen el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social.*
2. *Els pares o altres persones responsables de l'infant tenen l'obligació primordial d'assegurar, dins de les seves possibilitats econòmiques, les condicions de vida necessàries per al desenvolupament de l'infant.*
3. *Els estats membres, d'acord amb les condicions nacionals i segons els seus mitjans, han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i les altres persones responsables de l'infant a fer efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, han de donar ajut material i programes de suport, principalment pel que fa a la nutrició, el vestit i l'habitatge.*
4. *Els estats membres han de prendre les mesures pertinents per assegurar que els pares o altres persones que en tinguin la responsabilitat financera, satisfacin la pensió per a la manutenció i l'allotjament de l'infant, tant si viuen a l'estat integrant com a l'estranger. Especialment, si la persona que té la responsabilitat financera de l'infant viu en un estat diferent d'aquell on viu l'infant, els estats integrants han de promoure l'adhesió als acords internacionals o la signatura d'aquests acords, a més de fer tota altra gestió pertinent.*

Ajudes socials i econòmiques

1. *Els estats membres han de reconèixer el dret de tots els infants a ser beneficiaris de la seguretat social i de les prestacions socials i han de prendre les mesures necessàries per a aconseguir la plena realització d'aquest dret d'acord amb la legislació nacional.*
2. *Les prestacions s'haurien de concedir, si fos el cas, tenint en compte els recursos i les circumstàncies de l'infant i de les persones que tinguin la responsabilitat del seu manteniment, i també tota altra consideració pertinent a una sol·licitud de prestacions feta per l'infant o en nom seu.*

D.2. DEFINICIÓ DEL FOCUS D'ATENCIÓ

- **Hem posat l'èmfasi en aquells aspectes de privació material** que no fan possible garantir als infants i adolescents un nivell bàsic de benestar per al seu desenvolupament integral.
- **Hem considerant, sobretot, la cobertura de necessitats bàsiques relacionades amb:** alimentació, habitatge, vestit, salut, suport a l'escolaritat i lleure.
- **El fenomen considerat d'especial atenció és el de la pobresa infantil.** La taxa de risc de pobresa és un indicador clau (percentatge de població que està per sota del 60% de la mitjana dels ingressos).
- **La majoria d'estudis de referència consultats identifiquen entre la multiplicitat de condicionants contextuais, dos de crítics que hem considerat d'especial rellevància:** la pobresa en el treball degut a la precarització del mercat de treball i els costos de l'habitatge.
- **L'impacte de la crisi sanitària provocada per la COVID-19 com a factor amplificador de la desigualtat social** ha estat també un element central en la cerca d'informació.

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (1/3)

PANEL DE DADES (selecció)

■ DADES REFERENTS A BADALONA

▶ Segons diferents sistemes d'indicadors i estudis:

- Taxa d'atur registrat 2021; 15,6% - 2020: 15,4% - 2019: 12,5%
- Prestacions socials d'atur per tipologia 2020: Prestació contributiva: 26,4% | Subsidi d'atur: 19,8% | Altres assistencial: 1,8% | Sense prestació: 51,9%
- Renda garantida de ciutadania i Renda mínima d'inserció Badalona 2019: 1,9%. Renda activa d'inserció Badalona 2020: 4,8%
- Llançaments al Partit Judicial de Badalona: 2019: Execució hipotecària 73 | Arrendament 298 | Altres 132 | Total 503 - 2020: Execució hipotecària 37 | Arrendament 145 | Altres 95 | Total 277
- Taxa sobrecàrrega habitatge: 36,8% lloguer i 14,3% hipoteca. Preu mitjà del lloguer : 719,3€ (punt màxim) = augment del 33,6% entre el 2014 i el 2019.

▶ Segons dades facilitades pels serveis socials municipals:

- Ajuts Caixa Proinfància. Curs 2019/20: Famílies 961- Infants 1417 | curs 2020/21:Famílies 698 - Infants 1029
- Kits Infància/nadó (higiene i alimentació infantil) 2020: 285 | Vals mercat infància en risc 2020: 679
- Targetes moneder per beca menjador 2020: 569 | Targetes moneder prestació econòmica d'urgència social per aliments. 2020:25 | 2021: 74
- Beques menjador (AMB+Ajuntament): curs 2018/19 = 3429 | curs 2019/20 = 3443 | curs 2020/21= 5840
- Banc d'aliments famílies amb menors: 2020 = 935 | 2021 = 903.
- Renda Garantida de Ciutadania. 2019: demanades 733...concedides 326 | 2020: demanades 1443 | concedides 541
- Famílies amb menors perceptores de RGC. 2019: 1879 menors de 879 expedients | 2020: 2168 menors de 1050 expedients | 2021: 2.494 expedients vigents

▶ Dades rellevants no disponibles: Dades específiques que ens permetin dimensionar i caracteritzar el fenomen de la pobresa infantil i el seu impacte a la ciutat de Badalona, així com en quin grau l'impacte de la crisi sanitària l'ha intensificat. Igualment, dades sobre les respostes de suport que s'estan donant per a la cobertura de necessitats bàsiques per part del conjunt de la xarxa (no només dels serveis socials municipals). Tampoc disposem d'informació vinculada a l'avaluació sobre l'eficàcia que tenen les respostes de suport existents i el grau de satisfacció per part dels seus receptors

■ ALTRES DADES GENERALS

▶ Segons l'Enquesta de Condicions de Vida 2020:

- La població menor de 16 anys té la taxa de risc de pobresa i exclusió social més elevada = 35,7%. Per a la població general la taxa AROPE és del 26,3% (2020). Aquesta edició de l'ECV encara no reflecteix l'impacte generat per la pandèmia.
- La taxa de risc de pobresa i exclusió social creix més a les llars amb fills i filles a càrrec = 32,3% (increment 3,9 punts percentuals). El col·lectiu més vulnerable és el de les famílies monoparentals i monomarentals.
- El 13,9% de les llars catalanes han hagut de demanar ajuda a familiars, amics o entitats privades o religioses, per poder accedir a bens bàsics.
- Tot i ser l'estat espanyol la 4a economia europea, és el 3er país de la UE amb major índex de pobresa infantil, un 27,4% (només per davant hi ha Rumania i Bulgària) . La mitjana de la UE és del 18,5%. Tot i així, Espanya és un dels països europeus amb menor esforç econòmic públic en prestacions familiars per fills o filles a càrrec.

▶ Segons l'Informe FOESSA 2021 (Càritas) "Societat expulsada i drets a ingressos a l'Estat Espanyol" :

- Actualment en el 14% de llars familiar les despeses d'habitatge i subministres, un cop cobertes, les exposen a una situació de pobresa. Sobreesforç que compromet la seva capacitat de satisfer la garantia d'altres drets i cobrir necessitats bàsiques (alimentació, salut, vestit, transport...).
- S'ha incrementat també l'exclusió del consum passant del 14,5% al 2008 al 17,6% al 2021 = increment del 21%
- La pobresa severa s'eleva fins al 30%, triplicant el nivell d'afectació del conjunt de la societat.
- La bretxa digital s'identifica com a nou motor d'exclusió social i desigualtat, ja que afecta a un 46% de les llars en situació d'exclusió front al 35% del conjunt de llars.

▶ Segons 11é Informe d'EAPN 2021 sobre l'estat de la pobresa a Espanya:

- Tenir fills és un important factor de risc de pobresa i exclusió a l'Estat Espanyol. Pobresa (llars sense menors = 16,9% /llars amb menors = 25,1%) / Pobresa severa (llars sense menors = 7,1% / llars amb menors = 12%). Llars monoparentals AROPE = 49,1%.
- Al 2020 patien privació material severa quasi 1 de cada 10 infants i adolescents a Espanya.
- El 45,2% de la població espanyola té alguna classe de dificultat per arribar a fi de mes.

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (2/3)

CONSULTA OBERTA A PROFESSIONALS DE LA XARXA

- **Sobre la pregunta: A partir de la crisi generada durant la pandèmia de la COVID-19, en quina mesura penseu des del vostre servei/entitat que s'han incrementat les necessitats bàsiques d'infants i adolescents no cobertes?**
Majoritàriament es valora que de forma molt important (51%) i de forma important (35%). El 10% considera que de forma alarmant i el 4% de forma poc important.
- **Sobre la pregunta: Des del vostre servei/entitat, actualment, en quin d'aquests àmbits detecteu, de forma prioritària, les 3 principals necessitats bàsiques d'infants i adolescents no cobertes?**
  - ▶ **Principals:** cura i suport emocional, vincles relacionals i socialització, i habitatge.
  - ▶ **En un 2n nivell:** accés a activitats de lleure, suport a l'escolaritat, i desenvolupament i adquisició d'hàbits.
- **Sobre la pregunta: Quins serien els 2 principals dèficits que, al vostre parer, presenten les respostes de suport per cobrir les necessitats bàsiques d'infants i adolescents?**
  - ▶ **Els dos principals dèficits que s'apunten són:** Insuficients quantitativament i poca agilitat en la resposta (burocràcia, excessiva fiscalització de la informació aportada per les famílies, etc.).
  - ▶ **En un segon nivell es valoren com a rellevants també els dèficits referents a:** No contempen la diversitat de perfils i de necessitats específiques de les famílies, manca d'informació per part de les famílies sobre aquests suports i altres dificultats d'accés (temps d'espera, etc.)
- **Valoració sobre el grau de cobertura d'aquest dret segons col·lectius:**

COL·LECTIU	GRAU COBERTURA		
	Alta	Mitja	Baixa
Població en general	24	92	17
Població amb diversitat funcional	2	50	80
Població en risc d'exclusió social	1	25	108

- **Valoració sobre si en la garantia d'aquests drets tenen les mateixes oportunitats les nenes/noies que els nens/nois: SÍ (67%) - NO (33%)**

Han participat 133 professionals de serveis i entitats de diferents àmbits, majoritàriament, del social, socioeducatiu i educatiu.,

Abast territorial d'aquests serveis i entitats:

- 44% Ciutat
- 66% Territorial.

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (3/3)

CONSULTA OBERTA A INFANTS I ADOLESCENTS

- **Quan es pregunta si pensen que tenen tot allò que és imprescindible per trobar-se bé i ser feliços**, el 67% valora que sí, el 22% que a vegades, el 4% que no i el 7% que no ho sap.
- **Quan es pregunta, en cas de que pensin que els hi manca alguna cosa imprescindible per poder viure adequadament, què necessitarien sobretot per estar millor?**
- ▶ **Les respostes reflecteixen una major importància que donen els infants i adolescents a les qüestions no materials** que a les materials quan els hi preguntem per “coses imprescindibles”.
- ▶ **Majoritàriament, pel que fa a l'àmbit material**, assenyalen sobretot aspectes vinculats amb l'habitatge (estable, de majors dimensions i en millors condicions), l'alimentació, el treball dels progenitors i l'accés a recursos com un telèfon mòbil o una tablet, un ordinador, connexió wifi, etc. També refereixen com a indispensables per a ells, disposar de determinats recursos que relacionen amb el seu temps de lleure (tenir més parcs, camps de fútbol, activitats per fer durant les vacances, etc.).
- ▶ **En relació als aspectes no materials**, donen un important valor als aspectes relacionals, sobretot vinculats a la família i a les amistats. Quan es refereixen a la família valoren la importància d'aspectes com: l'estabilitat, la tranquil·litat, sentir-se segurs i estimats, saber que sempre tindran a prop persones de confiança que els hi ajudaran, els hi escoltaran i els hi comprendran, que tots els membres de la família estaran bé, que no hi haurà conflictes, que els pares els hi dedicaran més temps, etc. També es fa referència a la importància d'estimar-se més un a si mateix i de tenir més llibertat. Tot i que no sigui molt rellevant, alguns infants i adolescents fan referència a la importància de tenir una bona salut.
- ▶ **Algunes altres necessitats que expressen** tenen a veure amb una percepció de l'entorn social (barri i/o ciutat) com a conflictiu, perillós o insegur, amb la por i amb el seu desig de sentir-se més segurs.

Han participat 593
infants i adolescents,
de 10 a 18 anys

- 75% de 10 a 13 anys
- 25% de 14 a 18 anys
- 45% nenes/noies
- 49% nens/nois
- 5% sense especificar.

Hi ha representativitat
de tots el barris de la ciutat

D.4. PRINCIPALS ALERTES

Afectats per la privació

- **La situació de la infància i l'adolescència és més fràgil** que la de la resta de grups poblacionals, com evidencien diferents estudis i les dades disponibles.
- **El tipus de llar familiar correlaciona directament amb el grau de precarietat i de pobresa.** Hi ha una major concentració de llars amb fills i filles a càrrec en els estrats més pobres de la població.
- **Les famílies amb fills i filles a càrrec en situació de vulnerabilitat i exclusió social es concentren en determinades zones de la ciutat de molt alta complexitat.** No existeix en aquestes zones estratègies d'actuació integral per afrontar els fenòmens de pobresa i exclusió social que sovint s'acompanyen de problemes convencionals.
- **Des de l'any 2016 les diferències entre nois i noies augmenten** progressivament i el risc de pobresa de les noies és més alt.
- **Les persones amb discapacitat s'enfronten a una major prevalença de la pobresa i de l'exclusió social** que les persones sense discapacitat, i a moltes més barreres per accedir a serveis d'atenció i suport.

Problemes focus

- **La creixent precarització del mercat de treball** fa que cada vegada hi hagi un major percentatge de famílies en situació de privació o de risc de pobresa, malgrat tenir una ocupació.
- **L'habitatge és un aspecte especialment problemàtic per a les famílies**, ja que suposa la principal càrrega econòmica que han d'assumir. Sovint les dificultats d'accés a un habitatge digne comporta haver de recórrer a alternatives de infrahabitatge en unes condicions inadequades que tenen un impacte molt negatiu en la vida familiar (salut, convivència, etc.). Junt amb el problema de l'accés a un habitatge digne, les dificultats per fer front a les despeses de subministraments bàsics generen també situacions de pobresa energètica i de condicions de vida insuficients a la llar.

Efectes de la privació

- **La insuficiència i la precarietat econòmica genera dèficits en la cobertura de necessitats molt bàsiques** d'alimentació, vestit, salut, escolaritat..., amb conseqüències constatades en el desenvolupament i socialització dels infants i adolescents.
- **Existeix evidència de com les condicions insuficients o no adequades de vida tenen un impacte directe en la salut actual d'infants i adolescents** (problemes bucodentals, respiratoris, obesitat, etc.), però també en la seva salut futura si els problemes no són tractats adequadament a temps i es fa prevenció d'altres possibles.
- **L'estrès psicosocial que provoquen les situacions de pobresa i vulnerabilitat socials existeix evidència que té un efecte directe també sobre la salut mental** de les persones i famílies afectades. A la vegada, aquests problemes de salut mental augmenten progressivament les situacions de pobresa i exclusió.
- **Diversos estudis, evidencien com en relació al conflicte social**, la dimensió que mesura la qualitat de les relacions dins les llars familiars (clima de tensió personal i convencial) **de 2018 a 2021 s'ha duplicat el percentatge de llars familiars afectades.**
- **Es detecta un esgotament progressiu de les xarxes familiars i de suport informal** per sostenir i compensar les situacions de privació severa de bens i recursos mínims per a la subsistència que afecten a les famílies amb infants i adolescents a càrrec.
- **Si no es combat la pobresa infantil, un alt percentatge dels infants i adolescents pobres seran demà adults amb vides molt precàries** i en situació de privació material severa i d'exclusió social.

Respostes, suports i recursos

- **Les respostes que es donen per a la cobertura de determinades necessitats bàsiques** son sempre insuficients i sovint son també poc normalitzadores i, fins i tot, estigmatitzadores.
- **El risc de pobresa disminueix molt discretament després de les transferències socials** que tenen un baix impacte en el col·lectiu d'infants i adolescents.
- **Tot i que s'ha incrementat el nombre de beques de menjador per garantir la cobertura de les necessitats alimentàries dels infants, la majoria de nois i noies que cursen l'educació secundària no tenen accés a beques de menjador** i els ajuts que es donen per aquest concepte són mínims (segons el Síndic de Greuges, tres quartes part dels adolescents en situació de vulnerabilitat deixen de percebre beques de menjador i només durant el curs 20/21 el 4% d'alumnat de 1er d'ESO va rebre ajuts individuals de menjador).
- **Ha augmentat la desigualtat en l'accés a recursos educatius diversos** (material escolar, sortides, activitats extraescolars, etc.). La bretxa digital i les desigualtats pel que fa a l'accés a dispositius informàtics, accés a internet i formació per al seu ús, té un clar impacte en l'escolaritat i el procés d'aprenentatge. Els suports per compensar aquestes desigualtats son insuficients.
- **Igualment, no existeix un accés universal i equitatiu als recursos de lleure**, tot i ser un dret reconegut. Les respostes en aquest àmbit, a més de molt limitades, sovint acaben sent poc normalitzadores i generen "guetos".
- **Sovint les institucions tenen procediments d'atenció, altament burocratitzats, impersonals i poc sensibles**, i exposen a les famílies vulnerables a situacions d'estar sota sospita, de culpabilització, d'erosió de la seva dignitat i poc ètiques.
- **No coneixem en profunditat i de primera mà quina és la vivència dels infants i adolescents afectats per situacions de privació** de bens i atencions bàsiques en la seva vida quotidiana.

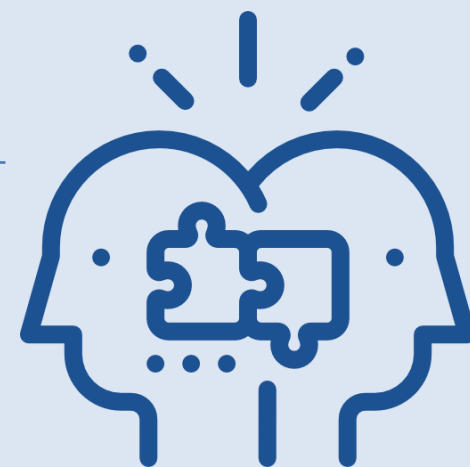
D.5. IDENTIFICACIÓ DE CAUSES I FACTORS MANTENIDORS DE LA SITUACIÓ

- **Elevada pujada del cost de la vida** que provoca un plus de dificultats en la cobertura de les necessitats bàsiques en la vida quotidiana de les famílies.
- **Dificultats d'accés al mercat de treball i precarietat de les condicions laborals** que es tradueix en manca de seguretat econòmica per a les famílies (augment temporalitat contractes, baixes remuneracions, augment del treball a temps parcial, etc.). Inadequació del mercat laboral als requeriments de l'economia productiva (sectors professionals de baixa qualificació com, per exemple, les cures de gent gran, de neteja a domicili, etc). És a dir, això afecta a sectors amb unes condicions laborals sense regulació. Tot això s'ha agreujat durant la pandèmia. Altes taxes d'atur estructural que s'augmenten exponencialment en els barris més desfavorits.
- **Alts preus de l'habitatge, alta demanda i baixa oferta del mercat immobiliari, elevades condicions en l'accés** (contractes, fiances....) i **manca de polítiques d'habitatge públic** (parc públic de nova construcció, rehabilitació, manteniment, etc.). Insuficient disponibilitat d'habitatges d'emergència social per a famílies amb infants.
- **La pobresa com a fenomen de reproducció social i concentració territorial** en borses de pobresa que operen com a focus d'atracció dels col·lectius vulnerables cap a zones concretes. Això genera l'existència de guetos i de fenòmens com la segregació social i escolar, a més d'inseguretat i conflictes convivencials.

- **Manca de polítiques per facilitar l'accés a l'ocupació** de determinats col·lectius en unes condicions dignes i amb continuïtat.
- **Manquen polítiques i una suficient inversió pública per a fer possible la conciliació de la vida familiar i laboral**, la qual cosa dificulta molt l'accés a l'ocupació a les famílies, especialment, a les monomarentals i monoparentals, sobretot, quan aquestes no disposen d'una xarxa familiar i informal de suport.
- **Manca de polítiques socials i urbanístiques a tots els nivells**. Feblesa del model actual de protecció social i del model distributiu. Manca cooperació entre les diferents Administracions i d'un context de governança multinivell.
- **Manca de polítiques públiques en matèria d'infància i de suport a les famílies amb fills i filles a càrrec**. No existeix cap prestació universal per donar suport a la despesa que suposa per a les famílies tenir fills i filles (només existeixen prestacions familiars molt selectives). El catàleg de respostes de suport és molt restrictiu i la gestió està molt burocratitzada i es basa en processos de tramitació llargs i complexos, inclús en el cas d'aquells ajuts d'urgència social on la resposta s'hauria de garantir que sigui molt ràpida. Increment de la inversió en polítiques d'infància, però sense fer reformes estructurals.

- **La ciutat no disposa d'un model d'Acció Social que generi transformació social** i que intervingui en les causes estructurals de la pobresa i la vulnerabilitat social. L'orientació de les respostes en alguns casos és reactiva, de poca eficàcia i generadora de dependència.
- **No es disposa actualment a la ciutat d'informació fiable i sistemàtica per poder conèixer quantes famílies estan afectades per situacions de pobresa i vulnerabilitat social**, quins són els diversos perfils afectats, com evolucionen les tendències, etc. Aquesta absència de dades fa impossible planificar. També manca avaluació sobre l'impacte de les respostes que es donen i els recursos invertits per pal·liar les situacions de privació material, vulnerabilitat i pobresa.

- **No s'atorga als infants i adolescents el dret subjectiu a un nivell de vida adequat exigible** davant les Administracions i en seu judicial, i no es discrimina suficientment a les famílies amb infants a càrrec en l'accés als ajuts, suports i prestacions socials.
- **Dispersió en les respostes de suport a les famílies en situació de pobresa o en risc de patir-la**. No existeix un catàleg ben dimensionat, en el marc del qual articular tots els diferents suports que s'ofereixen. Tampoc les famílies tenen accés a una informació de qualitat sobre els suports als quals tenen dret i poden tenir accés. Sovint també les famílies no són prou conscients dels seus drets i no reclamen formalment, tot i que no hagi satisfacció en la resposta que reben.
- **Alta burocratització en la tramitació d'ajuts i prestacions socials**. A l'Ajuntament, paradoxalment, els processos d'informatització i de tramitació electrònica, no han col·laborat a millorar de forma prou significativa aquesta situació.
- **Considerable rigidesa per adaptar les respostes als canvis socials i a les noves problemàtiques**. Manca una aposta decidida per la innovació. Les respostes de sempre ja no són suficients i sempre generen iguals resultats.

D.6. PROPOSTES D'ACCIÓ PER MILLORAR LA GARANTIA DE DRETS

Polítiques sectorials i inversió pública

- **Potenciar polítiques públiques que impliquin una major inversió en matèria d'accés a un habitatge digne.** Ampliació de l'equip tècnic gestor de l'Oficina Local d'Habitatge per augmentar la cobertura informativa i de gestió d'ajuts i subvencions, i increment d'habitatges d'emergència social per a famílies amb infants. Increment també de la inversió pública per cobrir les despeses de subministres a la llar i prevenir les situacions de pobresa energètica.
- **Potenciar polítiques públiques d'ocupació per facilitar el seu accés a col·lectius específics:** joves, persones en atur de llarga durada, dones al capdavant de famílies monomarentals, etc., i alhora incorporar nous suports orientats a la conciliació de la vida familiar i laboral.

Sistemes informació

- **Crear un sistema d'informació robust, fiable i permanentment actualitzat, per tal de tenir coneixement en tot moment de quina és la realitat i les necessitats dels infants, adolescents i les seves famílies,** i com aquestes evolucionen, aplicant aquest coneixement al disseny de programes socials amb una visió holística, transversal, estratègica i transformadora.

Cartera de serveis i suports bàsics

- **Dissenyar i mantenir permanentment actualitzada una cartera de serveis de suport adreçats a les famílies amb infants i adolescents al càrrec,** articulant al màxim en el seu marc el conjunt de respostes, dimensionant-la adequadament segons les necessitats de cada moment i dotant-la de recursos suficients.
- **Garantir l'accés a la informació a les famílies amb infants i adolescents, per tal que coneguin els suports, ajuts i prestacions als quals poden tenir accés i com fer-ho,** adequant aquesta informació a tot el ventall existent de perfils de famílies. Promoure l'apoderament de les famílies, per tal que coneixedores dels seus drets, emprenguin accions individuals i col·lectives per exigir-los.
- **Millorar els sistemes d'avaluació sobre l'eficàcia i la qualitat dels suports prestats a les famílies** per part de la xarxa d'atenció, per tal de conèixer el seu grau de satisfacció, les seves percepcions i propostes. Incorporar també en el disseny de nous serveis i suports, la mirada i la veu de les famílies, els infants i adolescents.
- **Garantir el dret a una administració eficient amb una actuació administrativa diligent i amb el desenvolupament de criteris interns de racionalització i transparència** que permetin una execució àgil en la tramitació d'expedients i en la prestació d'ajuts i suports diversos.
- **Desenvolupament i implementació dels ajuts d'urgència social regulats a la Llei 13/2006 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic, i reglamentades a maig de 2019 per l'Ajuntament de Badalona.** Segons el preàmbul del reglament, aquests ajuts són «conjunt d'Ajuts destinats a pal·liar les necessitats socials i econòmiques de les famílies en situació o risc d'exclusió social (...) i garantir la seva inclusió social».
- **Creació d'un catàleg/protocol dins de l'àmbit escolar** per a la cobertura del cost que té material escolar, el menjador escolar (millorar la cobertura especialment en l'educació secundària), les activitats extraescolars durant el curs i a l'estiu, el reforç escolar dels alumnes vulnerables, etc., garantint la integració social, el benestar infantil i l'equitat educativa. Protocol formal similar als ajuts de suport a la escolaritat de l'AMB, per a que sigui viable i mesurable, i finançat per la Generalitat.
- **Creació de programes d'alfabetització digital,** d'accés universal, adreçats a infants, adolescents i família i creació de tallers de co-creació digital, els quals permetin lluitar contra la bretxa digital.

Aliances i treball en xarxa

- **Millorar la coordinació entre el conjunt de serveis i entitats de la ciutat que atenen i acompanyen a famílies vulnerables** amb infants i adolescents, i potenciar l'impuls de projectes compartits i innovadors, estant especialment atents a l'aprofitament d'aquells recursos provinents de Fons europeus vinculats a la proposta de nova [Garantia Infantil Europea](#) i a la seva implementació a l'àmbit local.

Qualitat i ètica

- **Consensuar un codi de bones pràctiques i principis deontològics** a seguir en els processos d'atenció i acompanyament a famílies vulnerables amb infants al seu càrrec.

- Nivell polític-institucional
- Nivell professionals xarxa
- Nivell ciutadania

E.

Eix salut i benestar

**Dret a la salut mental,
als serveis sanitaris i a la recuperació**

Salut, aigua, alimentació i medi ambient

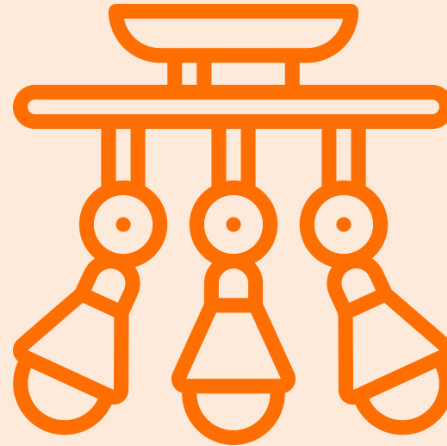
1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a gaudir del més alt nivell de salut possible i d'equipaments de tractament de les malalties i de restabliment de la salut. Els estats integrants s'han d'esforçar a assegurar que cap infant no sigui privat del seu dret a accedir a aquests serveis.
2. Els estats membres han d'assegurar la plena aplicació d'aquest dret i, especialment, han de prendre les mesures següents: a) Reduir la mortalitat dels nadons i dels infants. b) Assegurar la prestació de l'assistència mèdica i l'atenció a la salut que siguin necessàries a tots els infants, posant l'èmfasi en el desenvolupament de l'atenció primària de la salut. c) En el marc de l'atenció primària de la salut, combatre les malalties i la desnutrició mitjançant, entre d'altres coses, l'aplicació de la tecnologia de què es disposi i el subministrament d'aliments nutritius adequats i d'aigua potable neta, prenent en consideració els perills i els riscos de pol·lució ambiental. d) Assegurar atenció sanitària prenatal i postnatal a les mares. e) Vetllar perquè tots els sectors de la societat, i especialment els pares i els infants, estiguin informats, tinguin accés a l'educació i rebin suport en l'ús dels coneixements bàsics sobre la salut i la nutrició dels infants, els avantatges de l'alletament matern, la higiene i la sanitat ambiental, i la prevenció d'accidents. f) Desenvolupar l'atenció sanitària preventiva, l'orientació dels pares i l'educació i els serveis de planificació familiar.
3. Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades eficaces per bandejar les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants.
4. Els estats membres es comprometen a promoure i encoratjar la cooperació internacional per aconseguir progressivament la realització plena dels drets reconeguts en aquest article. Respecte a això, s'han de tenir en compte especialment les necessitats dels països en desenvolupament.

Recuperació i reinserció

Els estats membres han de prendre totes les mesures adequades per promoure la recuperació física i psicològica, i la reinserció social d'un infant víctima de qualsevol forma d'abandó, explotació, abús, tortura o qualsevol altra forma de tractament o càstig cruel, inhumà o degradant; o conflictes armats. Aquesta recuperació i reinserció ha de tenir lloc en un ambient que protegeixi la salut, l'autoestima i la dignitat de l'infant.

E.2. DEFINICIÓ DEL FOCUS D'ATENCIÓ

- **Hem focalitzat la nostra atenció, específicament, en la salut mental**, ja que considerem que és en aquest àmbit on l'impacte de la crisi sanitària de la COVID-19, pel que fa als infants i adolescents, ha estat més alt.
- **Tot i focalitzar-nos en l'àmbit de la salut mental, pensem que és important tenir present en tot moment un enfocament ampli de la salut** (bio-psico-social) i l'important lligam entre la salut física i la salut mental.
- **Pel que fa a la salut mental ens interessa, igualment, aquelles situacions en que ja es manifesta una patologia que ha de ser objecte d'atenció especialitzada, com aquelles altres on encara aquesta no s'ha generat**, però ja es poden identificar indicadors emocionals, conductuals, relacionals... que, si no són objecte d'atenció, esdevindran amb els temps en patologia.
- **Per tant, quan centrem la nostra observació en quina és l'accessibilitat als serveis que poden donar resposta als problemes de salut mental**, a més de fixar-nos en els serveis específics de salut mental infanto-juvenil, també ens interessa molt conèixer quines altres accions de detecció, prevenció i suport es donen des d'altres àmbits d'atenció i vida quotidiana dels infants (escola, lleure, etc.).

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (1/3)

PANEL DE DADES

■ DADES REFERENTS A BADALONA

- ▶ **Segons informació aportada per CSMIJ (BSA):** El total de visites projecció 2021 és de 15.942 (11.706 al 2019 i 10.667 al 2020). El total de primeres visites durant 2021 és de 897: 213 són d'infants de 4-8 anys (144 al 2019 i 149 al 2020), 459 de 9-14 anys (407 al 2019 i 301 al 2020) i 225 de 15-18 anys (258 al 2019 i 190 al 2020). De les primeres visites ateses al 2021, 180 són per trastorns ansios-adaptatius, 96 per trastorns afectius, 87 per TDAH, 45 per trastorns de conducta, 45 per trastorns conducta alimentària, 39 per TEA, 30 per trastorns desenvolupament, 15 per consum de substàncies i 360 per altres problemàtiques. L'increment més significatiu s'observa en la primera infància, bàsicament per problemes atencional. En la franja 9-14 on també observem un increment, aquest es vincula de forma notable amb els trastorns alimentaris. En la franja 15-18 hi ha menys consultes però són més greus, especialment en els casos de TCA i en els de consum de substàncies. Al 2021 s'ha activat còdig risc de suïcidi en 44 casos (9 al 2019 i 23 al 2020). L'impacte de la COVID-19 encara està limitant la capacitat de detecció i derivació a l'atenció especialitzada de l'atenció primària i dels dispositius educatius.
- ▶ **Segons informació aportada per CDIAP (IMSP):** S'ha incrementat les demandes d'atenció i majoritàriament (90%) les derivacions han estat dels serveis de pediatria. Durant 2020, comparativament a anys anteriors, ha augmentat la demanda d'infants menors de 3 anys. Durant el 2021: 320 derivacions – 307 acollides – 299 primeres visites. Els motius de consulta de les 320 derivacions són: 89 per problemes de conducta, comunicació i relació, 119 per trastorns de la parla, 26 per retard de desenvolupament, 20 per risc biològic i la resta per problemes motrius, criança, etc. Altres aportacions rellevants i sobre les que s'alerta: important increment de casos en els qual cal fer un abordatge de tipus sociofamiliar, increment de famílies d'origen estranger que arriben al servei amb situacions d'alta complexitat, gran dificultat d'accés a serveis especialitzats (sobretot logopèdia) d'infants que no susceptibles de derivar a CSMIJ i famílies que no poden assumir cost d'un servei privat, important nombre d'infants a l'escola ordinària sense els suports necessaris.
- ▶ **Segons informació aportada per Casal dels Infants i Fundació Carles Blanch, entitats que gestionen a la ciutat el suport psicoterapeuàtic de Caixa Proinfància.** En total, durant 2020, es van atendre 454 infants i durant 2021 un total de 527 infants.
- ▶ **Informació rellevant no disponible:** tot i no disposar de dades d'atenció assistencial d'altres serveis de l'àmbit de la salut mental a la ciutat (Hospital Germans Trias i Pujol, Hospital de dia i ECID de la Fundació Vidal i Barraquer...), aquests reporten que han vist incrementades de forma important les demandes d'atenció a partir de la pandèmia i que la casuística és més complexa. No tenim dades sobre la població 0-18 de la ciutat atesa d'urgència per trastorns greus de salut mental.

■ ALTRES DADES GENERALS

- ▶ **Segons l'OMS** més del 13% dels nois i noies de 10 a 19 pateixen al món un trastorn mental diagnosticat. L'ansietat i la depressió representen al voltant del 40% d'aquests trastorns. A l'any moren al món 45.800 adolescents per suïcidi.
- ▶ **Segons dades del Servei Català de la Salut**, en la darrera dècada s'ha incrementat un 26,5% el nombre d'usuaris dels CSMIJ. Al 2020 es van atendre 69.000 infants. Durant la pandèmia els CSMIJ van augmentar en un 21% el casos atesos de trastorn del comportament alimentari, alhora que també s'incrementen les urgències psiquiàtriques en joves per intent d'autòlisis, autolesions i alteracions de la conducta. A Catalunya les temptatives de suïcidi entre setembre de 2020 al març de 2021 s'han duplicat i afecten especialment a noies entre 12 i 18 anys.
- ▶ **Segons dades del Departament de Treball, Afers socials i famílies**, Al 2020 s'ha reduït un 5% el nombre d'infants atesos als CDIAP, en relació a l'any 2019.
- ▶ **Segons l'Enquesta de Salut de Catalunya**, en el període 2018-2020 s'ha doblat la possibilitat de patir un problema de salut mental entre infants de 4 a 14 anys. Es constata que els infants d'aquesta franja de classe social baixa, amb caràcter general, tendeixen a estar més nerviosos, més preocupats, més tristos o a tenir més probabilitat de patir un problema de salut mental.
- ▶ **Segons l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona**, entre els infants hi ha més nens que nenes en risc de patir problemes de salut mental 7,0% vs 4,5%), i a l'adolescència hi ha més noies que nois (4,1% vs 2,9%).
- ▶ **Segons l'Informe 2021 de la Universitat Central de Catalunya**, el risc de patir problemes emocionals i de comportament és del 7,7% entre infants exposats a pantalles fins a 59 minuts al dia, i d'un 11,6% en els que passen més de 3 hores al dia.

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (2/3)

CONSULTA OBERTA A PROFESSIONALS DE LA XARXA

- **Sobre la pregunta: En cas d'haver detectat des del vostre servei/entitat, durant el període de la pandèmia, un increment de problemes associats a l'estat emocional i a la salut mental dels infants i adolescents atesos, quins serien les 3 principals problemàtiques detectades?**

- ▶ **Les tres principals són:** Addicció a pantalles i Alteracions del comportament, i amb la mateixa valoració en 3er lloc, Alteracions en l'estat d'ànim i Dificultats d'atenció i concentració
- ▶ **En un segon nivell es valoren també com a rellevants:** dificultats relacionals i canvis en el rendiment escolar.

- **Sobre la pregunta: Heu realitzat des del vostre servei/entitat alguna activitat específica per abordar aquells aspectes detectats referits al benestar emocional i a la salut mental dels infants i adolescents que ateneu?**

Sí (65%), No (22%) i No, però ho tenim previst (13%).

- **Sobre la pregunta: Davant d'aquests problemes vinculats a la salut mental i al benestar emocional d'infants i adolescents que detecteu, assenyaieu les 2 mesures que valoreu que haurien de ser prioritàries en aquest moment:**

- ▶ **Les dos principals mesures serien:** Agilitzar l'accés a la xarxa pública d'atenció a la salut mental infantil i juvenil, i millorar/reforçar la seva capacitat de resposta, i reforçar la detecció d'aquestes problemàtiques, el més aviat possible, en els diferents àmbits d'atenció a infants i adolescents
- ▶ **En un segon nivell es valoren també com a rellevants:** Acompanyar i orientar més i millor a les famílies, i Impulsar iniciatives de resposta de tipus més preventiu i comunitari

- **Valoració sobre el grau de cobertura d'aquest dret segons col·lectius:**

COL·LECTIU	GRAU COBERTURA		
	Alta	Mitja	Baixa
Població en general	15	75	44
Població amb diversitat funcional	7	56	68
Població en risc d'exclusió social	3	40	90

- **Valoració sobre si en la garantia d'aquest dret tenen les mateixes oportunitats les nenes/noies que els nens/nois: Sí (78%) - NO (22%)**

Han participat 133 professionals de serveis i entitats de diferents àmbits, majoritàriament, del social, socioeducatiu i educatiu.,

Abast territorial d'aquests serveis i entitats:

- 44% Ciutat
- 66% Territorial.

D.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (3/3)

CONSULTA OBERTA A INFANTS I ADOLESCENTS

- **Quan es pregunta si des que va començar la pandèmia, s'han sentit sovint més tristos, nerviosos, espantats o diferents que abans:**

El 24% valora que sí, el 36% que a vegades, el 34% que no i el 6% que no ho sap.

- **Quan es pregunta sobre a qui li expliquen quan no es senten prou bé o a qui demanen ajuda primer:**

- ▶ **Majoritàriament responen que recorren a** persones del seu àmbit familiar (franja 10 a 12 anys), d'amistats (franja 13 a 18 anys), i en menor mesura a persones significatives vinculades a l'àmbit escolar o del lleure. Dins l'àmbit familiar, la figura de la mare és a la que més recorren.
- ▶ **Tot i que no és majoritari, alerta** un nombre significatiu d'infants i adolescents que afirmen que no ho expliquen a ningú ni demanen cap ajuda quan no se senten bé.

Han participat 593
infants i adolescents,
de 10 a 18 anys

- 75% de 10 a 13 anys
- 25% de 14 a 18 anys
- 45% nenes/noies
- 49% nens/nois
- 5% sense especificar.

Hi ha representativitat
de tots el barris de la ciutat

D.4. PRINCIPALS ALERTES

Evolució necessitats d'atenció

- **Creixent detecció de problemes relacionats amb la salut mental que cada vegada apareixen de forma més primerenca i que son de major complexitat i/o gravetat.** Es detecten cada vegada més, especialment durant l'adolescència, situacions de multitrastorn (autolesions, bulímia, intents de suïcidi...) que posen en risc la vida dels nois i noies, i tenen un alt impacte d'estrès en l'àmbit familiar i social més proper d'aquests. L'entorn o xarxa més propera sovint es veu desbordat en la seva capacitat de donar resposta a aquestes crisis.
- **Insuficient detecció de situacions de risc durant la petita infància,** sobretot, en els casos d'infants que no estan atesos a escoles bressol o altres serveis adreçats a la petita infància. En les escoles bressol s'ha detectat un nombre creixent de situacions o de problemàtiques relacionades amb el desenvolupament i aspectes conductuals, emocionals i relacionals que cal atendre.

Model d'atenció

- **A més de dèficits de recursos, també hi ha un dèficit de model o de concepció de la salut mental en sintonia amb les noves realitats** i com aquestes evolucionen de forma molt ràpida i entrant en joc un ampli ventall de variables interrelacionades.
- **Atenció des de la xarxa pública que no sempre té un enfocament sistèmic que tingui en compte la família i l'entorn social dels infants i adolescents,** focalitzant de forma aïllada i exclusivament l'atenció en aquests. Això fa que les respostes esdevinguin sovint descontextualitzades i que no s'aprofitin oportunitats i suports disponibles a l'entorn de vida quotidiana.

Limitacions catàleg de resposta

- **Recursos públics d'atenció a la salut mental ja infradotats abans de la pandèmia.** Aquesta ha incrementat la demanda d'atenció, per la qual cosa aquests serveis tenen una alta pressió assistencial (població no atesa, llistes d'espera i disminució de la qualitat en l'atenció).
- **Col·lectius no atesos o atesos de forma tardana,** bé perquè no hi ha consciència de la problemàtica de salut mental per part de la família, perquè no s'accepta l'ajuda per part d'aquesta o per por a l'estigma social o perquè no hi ha detecció per part dels serveis o professionals.
- **Dèficits en el continuïtat d'atenció durant les diferents etapes d'evolució dels infants i adolescents en la franja 0-18 anys.** Això és detecta com a especialment crític en el trànsit de l'atenció de CDIAP a CSMIJ i de CSMIJ a CSMA. Un percentatge d'infants resten desatesos si no poden optar a atenció privada.
- **No existeix un catàleg divers i ben dimensionat dels diferents recursos d'atenció** que, a més de l'atenció psicològica i psiquiàtrica, contemplin altres serveis, com ara la logopèdia que s'identifica com un recurs cada vegada més necessari. Manca de determinats perfils professionals experts en salut mental que donin suport a educadors/es de centres educatius, socioeducatius i de lleure.
- **Sobrecàrrega de treball que també repercuteix en la salut mental dels professionals** que han de tenir cura de la salut mental dels infants i adolescents, i de les seves famílies.

Treball en xarxa

- **Manca d'articulació entre el conjunt d'agents i dispersió de respostes.** Duplicitats i no optimització dels recursos existents. Això també es converteix en un factor de confusió per a les famílies, una causa de derivacions fallides, etc.

D.5. IDENTIFICACIÓ DE CAUSES I FACTORS MANTENIDORS DE LA SITUACIÓ

Context social
i percepció de la salut mental

- **La pandèmia ha suposat tot un seguit de canvis radicals en la vida dels infants i adolescents.** Per una banda, el confinament i les restriccions establertes van abocar-los a situacions crítiques: aïllament, no participació en espais clau de socialització (escola, lleure...), pèrdua de persones significatives de la seva xarxa propera, major exposició a situacions de conflicte o violència familiar, dificultat d'accés als recursos sanitaris, problemes econòmics de les famílies... Per altra banda, les decisions sobre com gestionar la pandèmia van ser clarament sanitaristes i adultocèntriques, sense contemplar l'impacte que, a diferents nivells, aquestes implicaven per als infants i adolescents. Finalment, la pandèmia ha abocat a moltes famílies a situacions d'important estrès i dificultats múltiples que han tingut un clar impacte en la cura i l'atenció dels infants i adolescents, per part dels adults a càrrec, sobretot, en un moment en que aquesta cura i l'acompanyament s'havien d'intensificar donades les circumstàncies.
- **Canvi en les relacions familiars, disfuncions, dèficits de suport durant la criança i claudicació de les famílies davant certes situacions** (autodesautorització, pobre vinculació amb els serveis d'atenció als fills/es, etc.).
- **Existeix evidència àmpliament provada de que el risc o probabilitat de patir un problema de salut mental correlaciona de forma directa amb la classe social.** Es detecta un clar problema d'equitat pel que fa a aquesta probabilitat de patir un problema de salut segons quina sigui la situació social i econòmica de la família, i a les dificultats d'accés d'aquesta per accedir als suports necessaris.
- **Estigma i percepció negativa socialment dels problemes de salut mental.** Tot i que ja hi ha alguna experiència a la ciutat, manca acostar l'atenció a la salut mental als serveis d'atenció vinculats a la vida quotidiana dels infants i adolescents, per tal de normalitzar-la al màxim.

Model
d'atenció

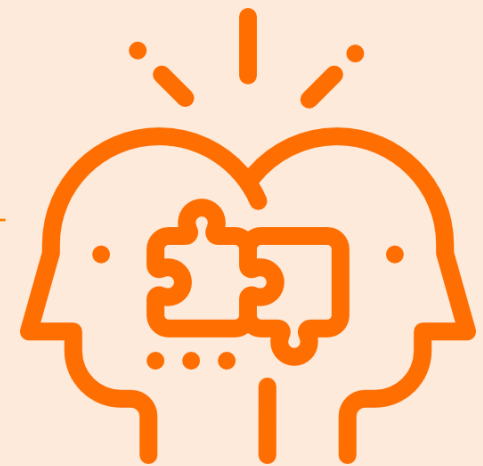
- **Serveis de salut mental força ancorats en un model molt individualitzat, mèdic i biològic, i d'actuació reactiva i centrada en la patologia,** en detriment d'una visió sistèmica, relacional, comunitària i preventiva. Escassa importància dels actius de salut mental a la comunitat i d'una estratègia orientada a potenciar entorns emocionalment saludables (visió ecològica). Aquells serveis que sí opten per aquest paradigma d'atenció tenen molts condicionants materials i organitzatius per orientar l'atenció i les seves respostes en sintonia i congruència amb aquest model.

Sistemes
d'informació

- **No coneixement global i fiable de la realitat que permeti fer un seguiment continuat de quins son les principals alertes i necessitats relacionades amb el benestar emocional i la salut mental infanto-juvenil.** Cal també estudiar més a fons les causes que provoquen les problemàtiques de salut mental. Cada servei té una visió parcial, limitada a les pròpies dades que genera el seu sistema d'atenció. Aquest desconeixement global de la realitat es tradueix en un dèficit de planificació de ciutat i d'estratègies d'optimització dels recursos disponibles a la ciutat.

Treball
en xarxa

- **Dificultats per al treball en xarxa que no només tenen a veure amb la manca de temps.** També hi ha condicionants d'altre tipus: cultura de treball, manca de formació, aspectes ètics, etc... Sovint el treball interserveis té a veure més amb la bona voluntat dels professionals de torn que amb condicions i cobertura institucional. Els marcs de col·laboració no es formalitzen ni es sustenten amb un aval institucional, recursos i condicions òptimes per fer-ho viable i sostenible. Si tot depèn de la bona voluntat dels professionals, tot és molt precari i quan aquests marxen dels serveis es perd tota l'experiència i aprenentatges generats.

D.6. PROPOSTES D'ACCIÓ PER MILLORAR LA GARANTIA D'AQUESTS DRETS

Recursos i perfils professionals

- **Instar a les diferents Administracions a incrementar la inversió pública en recursos adreçats a l'atenció de la salut mental infanto-juvenil** (no només de tipus assistencial) i també incorporar mesures per optimitzar els recursos ja existents. És clau que aquest reforç de recursos no tingui un caràcter puntual o conjuntural, sinó que sigui sostingut en el temps.
- **Incorporar perfils professionals de suport als/les mestres i educadors/es dels centres educatius, socioeducatius i de lleure**, per tal que aquests rebin orientació sobre com abordar determinades situacions referents a la salut mental dels infants i adolescents.

Sistemes d'info i planificació

- **Aquest dimensionament de l'oferta de serveis i de suports s'ha de vincular al coneixement global i permanent sobre la realitat i les necessitats existents** a la ciutat, i a com aquestes evolucionen. Cal disposar de dades fiables i permanentment actualitzades, per això és indispensable crear i mantenir permanentment actualitzat un sistema d'informació compartit per a tota la xarxa d'atenció a la salut mental infanto-juvenil.

Estratgies

- **Millorar els mecanismes de detecció de situacions de risc i l'accés àgil als recursos** de salut mental quan sigui necessari.
- **Incrementar els projectes i espais orientats a acostar l'atenció a la salut mental i al benestar emocional** dins entorns on són atesos quotidianament els infants i adolescents.
- **Apostar per respostes més proactives. Potenciar l'impuls de projectes de tipus preventiu** durant tot el cicle 0-18 anys i, especialment, durant les etapes de transició, amb especial atenció a la petita infància i a l'adolescència.
- **Incrementar l'oferta d'espais i recursos de suport a les famílies durant la criaça dels fills**, adaptant-la als diferents perfils de famílies i a les necessitats de suport expressades per aquestes. Involucrar a les famílies en el disseny de les noves iniciatives de suport que s'activin.
- **Crear una guia d'entorns i recursos comunitaris emocionalment saludables a la ciutat**, i promoure l'accés a aquests d'una forma equitativa.

Treball en xarxa

- **Impulsar la creació d'una comissió de treball sobre salut mental infanto-juvenil a la ciutat**, des de la qual promoure el treball en xarxa en aquest àmbit específic (disposar de dades compartides sobre la realitat, garantir continuïtat d'atenció, monitorització contínua de necessitats, avaluació de les respostes, impuls de nous projectes compartits innovadors...).

Percepció ciutadana

- **Promoure accions de sensibilització i conscienciació ciutadana que ajudin a desestigmatitzar els problemes de salut mental.** Difondre la veu i l'experiència de persones rellevants o amb reconeixement social a la ciutat que en algun moment de la seva infància o adolescència van tenir un problema de salut mental i el van superar gràcies a rebre els suports adequats.
- **Incidir en que en l'àmbit dels mitjans de comunicació a la ciutat es tingui en compte el [decàleg "Informa amb cura sobre la salut mental infantil i juvenil"](#)** de l'Observatori dels Drets de la Infància de Catalunya.

- Nivell polític-institucional
- Nivell professionals xarxa
- Nivell ciutadania

F.

Eix lleure educatiu i activitats culturals

Dret al lleure, al joc, a la cultura i al descans

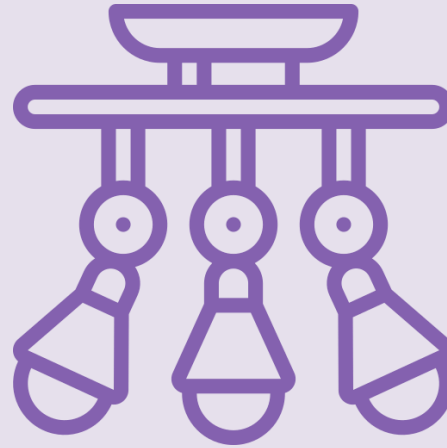

**Descans, joc,
art i cultura**

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant al descans i a l'esplai, a lliurar-se al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat, i a participar lliurement en la vida cultural i les arts.
2. Els estats membres han de respectar i promoure el dret de l'infant a participar plenament en la vida cultural i artística i han d'afavorir oportunitats de participació en activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai.

F.2. DEFINICIÓ DEL FOCUS D'ATENCIÓ

- **Hem considerat el concepte de lleure en un sentit ampli**, posant l'èmfasi en la seva vessant educativa en diferents àmbits (socioeducatiu, artístic, esportiu...). Per tant, l'univers d'actors implicats en l'oferta d'activitats de lleure a la ciutat que hem tingut en compte és molt ampli. Entenem que fer possible un lleure equitatiu, enriquidor i de qualitat és una responsabilitat de tothom.
- **Entenem que el lleure educatiu s'ha de poder garantir, no només en els períodes de vacances, sinó durant tot l'any.** Malgrat això, valorem que poder garantir oportunitats de participar a activitats de lleure és estratègic, sobretot en el període d'estiu, en el qual durant un llarg període de temps s'atura la funció educadora i socialitzadora dels centres educatius.
- **Partim de la idea de que el lleure educatiu ha de tenir la mateixa importància i consideració que l'educació formal.** Tot i contemplar que el lleure és promotor d'oportunitats educatives i pot incidir en compensar barreres existents en aquest àmbit, pensem que té un alt valor en si mateix. Per tant, la seva rellevància no és menor ni auxiliar, sinó equiparable i complementària.
- **Dos factors que han focalitzat la nostra atenció, pel que fa a les oportunitats de lleure educatiu a la ciutat, son** l'accés a l'oferta d'activitats i l'orientació d'aquesta, sobretot, en el sentit de si és prou equitativa, normalitzadora i integradora.

F.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (1/3)

PANEL DE DADES

■ DADES REFERENTS A BADALONA:

- ▶ **Informació (parcial) sobre l'oferta d'activitats d'estiu 2021 facilitada pel Servei d'Educació:** 1.818 infants i joves han participat a casals d'estiu organitzats per les entitats de l'àmbit socioeducatiu. L'ampliació de places i participants l'estiu 2021, a partir del Programa "Estiu amb tu", va ser de 817 places de casals gratuïtes més (a banda de les que ofereixen les entitats ordinàriament), 573 infants + 177 adolescents i joves beneficiaris, 58 places de casal d'educació especial i 9 alumnes de necessitats educatives especials que han participat a casals ordinaris.
- ▶ **Informació parcial facilitada per centres públics d'educació primària:** dels 32 consultats, responen 21, dels quals el 76% informa que en el seu equipament es van realitzar activitats d'estiu, amb una mitjana de 88 participants que podien ser o no alumnes del mateix centre.
- ▶ **Informació facilitada pel Servei de Cultura sobre l'oferta d'activitats infantils de les biblioteques municipals:** Al 2020 van participar 1.760 infants, mentre que al 2021 van ser 3.733 (en 120 activitats). Cal contemplar que durant aquest període la Biblioteca de Can Casacuberta estava tancada i genera el 50% del total d'activitats
- ▶ **Informació recollida en el marc del [Projecte "Cercles del coneixement"](#), desenvolupat per la TIAB a l'any 2018 sobre allò que fan i que voldrien fer en el temps lliure els infants (1.035 nens i nenes de 7 a 12 anys):** En el temps de lleure expliquen que fan molt diverses activitats. Predomina el joc amb amics i a diferents espais (casa, parc, etc). La pràctica de l'esport (sobretot del futbol) té un paper molt rellevant. Les noves tecnologies són un centre d'interès important, ja sigui com a pràctica o com a desig de disposar d'elles i gaudir-les. Alguns infants reclamen més temps de joc amb familiars.
- ▶ **Informació rellevant no disponible:** No disposem de dades sobre el conjunt de l'oferta d'activitats de lleure educatiu que es fan a la ciutat durant tot l'any (no només durant l'estiu), promogudes des dels diferents àmbits. Tampoc hem trobat dades sobre el grau de satisfacció que tenen els infants i adolescents que participen a activitats de lleure educatiu.

■ ALTRES DADES RELLEVANTS:

- ▶ **Segons dades de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya:** es constata que tot i que la inversió pública en l'organització d'activitats de lleure educatiu es va incrementar un 109,1%, les desigualtats d'accés s'han incrementat. A l'any 2020 la participació va caure un 37,8% (quasi 200.000 participants) Al 2021 la participació es recupera i participen 497.288 (quasi 20.000 que al 2019), arribant a nivells similars als d'abans de la pandèmia. Es van realitzar 8.521 activitats. S'informa d'una aportació de 1.150.000 euros en beques, de les quals s'han beneficiat 8.000 infants i joves.
- ▶ **Segons l'Enquesta de Salut de Catalunya:** a Catalunya la xifra d'activitat física en temps de lleure és inferior a la resta de l'Estat Espanyol. Durant el període 2018-2020 la participació d'infants de 3 a 14 anys en activitats extraescolars esportives va caure del 67,6% al 59,2%. En el cas de les activitats extraescolars no esportives el descens va del 44,1% al 38,9%. La reducció de participació és més significativa entre infants de classe baixa i amb progenitors amb un baix nivell d'estudis. El 35,1% d'aquest col·lectiu d'edat té un oci actiu (fan un mínim d'una hora al dia d'esport o de joc al carrer). Entre els nois el percentatge és del 38,2% i entre les noies del 31,9%. En relació al temps lliure davant de pantalles, aquest col·lectiu d'edat veu la televisió una mitjana de 5,9 dies a la setmana i s'hi passen una mitjana de 65,3 minuts al dia. La mitjana de dies i de minuts al dia que veuen la televisió creix a mesura que baixa la classe social. La mitjana de dies a la setmana que juguen amb videojocs i amb l'ordinador és de 3,1 dies a la setmana.
- ▶ **Dades de l'estudi "Parlen els nens i nenes. El benestar subjectiu de la infància a Barcelona (Institut d'Infància de Bcn, 2017 i revisat 2019):** De la enquesta realitzada a 4.000 infants d'entre 10 i 12 anys, 5 de cada 10 nens i nenes expressen no estar prou satisfets amb la quantitat de temps lliure i de llibertat que tenen. Volen més temps per jugar i estar amb els amics i disposar de més autonomia (poder-se desplaçar sols pel barri i que les persones adultes confiïn més en les seves capacitats).
- ▶ **Segons l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona, en l'informe 2019 "Dades clau d'infància i adolescència: una lectura de gènere",** es fa constar que tant nens com nenes expressen que no estan prou satisfets amb la quantitat de temps lliure que tenen (52,7% no n'estan prou satisfets) i tampoc amb l'ús que en fan (40,0% poc satisfets). A més, ambdós coincideixen en què passen massa estona a l'escola. En relació a l'activitat física i a l'esport, hi ha més nenes que nens que no fan exercici o que en fan de forma insuficient (14,7 % vs. 6,8 %) i, segons els esports que practiquen, s'observen patrons de gènere molt diferenciats, amb uns esports clarament masculinitzats, en un extrem el futbol (91% de nens-nois), i alguns de molt feminitzats (dansa i patinatge 93% de nenes-noies).

F.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ (2/3)

CONSULTA OBERTA A PROFESSIONALS DE LA XARXA

- **Sobre la pregunta: Quin percentatge aproximat d'infants i adolescents atesos al vostre servei/entitat teniu coneixement que participen regularment en activitats de lleure educatiu DURANT TOT EL CURS?** El 50% dels consultats opinen que molts pocs, un 26% que pocs i el 17% bastants. Només un 4% considera que molts i també només un 4% que tots/es. Un 1% informa que cap.
  - **Sobre la pregunta: Quin percentatge aproximat d'infants i adolescents atesos al vostre servei/entitat teniu coneixement que participen regularment en activitats de lleure educatiu DURANT L'ESTIU?** El 35% dels consultats opinen que molt pocs, un 29% que pocs i el 25% que bastants. Només un 7% considera que molts i un 2% que tots/es. Un 2% informa que cap.
  - **Sobre la pregunta: En quins àmbits/serveis realitzen, majoritàriament, les activitats de temps lliure els infants i adolescents que ateneu al vostre servei/entitat?**
    - ▶ Majoritàriament (53%) en l'àmbit socioeducatiu, però també de forma significativa en l'àmbit del lleure-esplai, educatiu (extraescolars) i esportiu.
    - ▶ Només un 8% fa referència a l'àmbit cultural i artístic, i un 2% al de les tecnologies de la informació.
  - **Sobre la pregunta: Quins considereu que són els 2 principals motius que dificulten l'accés d'infants i adolescents a activitats de lleure educatiu (durant el curs i a l'estiu)?**

El principal motiu que es valora és les dificultats econòmiques d'accés a l'oferta d'activitats existent (70%), seguit (amb la mateixa valoració, 43%) per una oferta insuficient d'activitats a la ciutat i la manca de consciència de les famílies sobre la importància del lleure en la vida i desenvolupament dels seus fills i filles
  - **Valoració sobre el grau de cobertura d'aquest dret segons col·lectius:**
COL·LECTIU	GRAU COBERTURA		
	Alta	Mitja	Baixa
Població en general	39	78	16
Població amb diversitat funcional	4	46	81
Població en risc d'exclusió social	4	44	85
- **Valoració sobre si en la garantia d'aquest dret tenen les mateixes oportunitats les nenes/noies que els nens/nois: SÍ (58%) - NO (42%)**

Han participat 133

professionals de serveis i entitats de diferents àmbits, majoritàriament, del social, socioeducatiu i educatiu.,

Abast territorial d'aquests serveis i entitats:

- 44% Ciutat
- 66% Territorial.

CONSULTA OBERTA A INFANTS I ADOLESCENTS

■ Quan es pregunta què és el que més acostumen a fer en el seu temps lliure?

- ▶ **Les respostes reflecteixen en totes les edats i de forma molt majoritària** que bona part de temps de lleure està associat a l'ús de pantalles (comunicar-se amb el mòbil, navegar per internet, tik tok, videojocs, veure sèries, etc.).
- ▶ **Les referència a activitats de lleure en família** no són majoritàries i es concentren sobretot en les franges de menor edat.
- ▶ **La socialització és un aspecte important vinculada al temps de lleure.** Crida l'atenció l'alt nombre de respostes que es refereixen a “quedar amb els amics”, però sense especificar que fan quan queden.
- ▶ **La pràctica esportiva que s'assenyala en un nombre significatiu de respostes** s'associa sobretot als nens i nois, i de forma majoritària té a veure preferentment amb el fútbol.

■ Quan es pregunta què els hi agradaria fer en el seu temps lliure que no poden fer ara?

- ▶ **Tot i que es constata que l'ús de pantalles ocupa una bona part del temps de lleure,** s'expressa de forma majoritària el desig de dedicar encara més temps.
- ▶ **De forma molt generalitzada es fa referència al desig de relacionar-se** amb altres infants i adolescents.
- ▶ **També destaca com a rellevant el grup de respostes que fan referència a poder estar més temps amb la família** (franja d'edat més jove).
- ▶ Crida molt l'atenció l'alt nombre de respostes que fan referència al **desig de viatjar i de fer activitats d'oci fora de Badalona.**
- ▶ En les respostes del col·lectiu d'adolescents s'expressa de forma significativa el **desig de poder gaudir de l'oci nocturn.**
- ▶ **El grup de respostes que indica preferència a la pràctica esportiva,** generalment està associada al fútbol i molt minoritàriament es fa esment a altres esports.
- ▶ És minoritària la referència al **desig de fer activitats culturals i artístiques.**
- ▶ Un percentatge significatiu dels infants i adolescents consultats responen que **no saben a què els hi agradaria dedicar el seu temps lliure.**

Han participat 593
infants i adolescents,
de 10 a 18 anys

- 75% de 10 a 13 anys
- 25% de 14 a 18 anys

- 45% nenes/noies
- 49% nens/nois
- 5% sense especificar.

Hi ha representativitat
de tots el barris de la ciutat

F.4. PRINCIPALS ALERTES

- **L'oferta d'activitats de lleure en general és insuficient, poc diversa, poc equitativa i força segregadora encara.** Existeix el lleure “de rics” i el lleure de “pobres”.
- **L'oferta de lleure és dispersa i discontinua.** Molts actors diversos organitzen activitats, però el conjunt no està articulat sota un marc estratègic compartit. Per altra banda, l'oferta global de lleure no sempre contempla una visió del cicle de tot l'any, sinó que es focalitza sobretot en l'estiu i no es connecta prou amb el que s'ofereix durant la resta de l'any.
- **Oferta fluctuant en el temps i generada principalment per entitats socials.** Alta precarietat a nivell de recursos i infraestructures amb la que treballen les entitats que organitzen activitats de lleure i ofereixen activitats. Normalment les entitats aprofiten espais cedits per altres institucions i als quals només tenen accés en el moment de donar el servei. Per altra banda, les seves vies de finançament són inestables i l'accés al suport econòmic està molt burocratitzat, implicant molta inversió de temps i esforç afegit.
- **L'oferta d'activitats de lleure i culturals és més reduïda en el cas dels infants i els joves, en relació a la que es dirigeix als adults.** L'oferta disminueix a mida que puja el rang d'edat.
- **Sovint l'oferta de lleure juvenil no està en sintonia amb els interessos i inquietuds dels nois i noies destinataris,** els quals no participen en el disseny de la programació d'activitats ni són consultats. Manquen espais participatius que permetin dissenyar l'oferta d'activitats de lleure a la ciutat i avaluar la qualitat d'aquesta.
- **L'oferta d'activitats de lleure en família és mínima a la ciutat.** S'entén el lleure només des de la perspectiva de l'infant i no s'amplia aquest a la família, tot i que les dades corroboren que és un dels desitjos expressats per un significatiu nombre d'infants.
- **El futbol ocupa gran part de l'activitat física realitzada durant el temps de lleure.** Igualment el futbol és la pràctica esportiva que monopolitza l'atenció dels mitjans de comunicació i la publicitat, això en detriment d'altres pràctiques esportives.

- **No existeix un lleure i una cultura universalment accessible,** a partir dels quals garantir el dret reconegut a gaudir d'aquests per part de tots els infants i adolescents, sobretot, per motius econòmics.
- **Sovint les famílies no tenen informació sobre quina és l'oferta de lleure a la ciutat i com accedir a aquesta.**
- **Existeix evidència de que els infants i adolescents de famílies amb un nivell socio-econòmic baix i amb progenitors amb un nivell d'estudis baix, tenen menys oportunitats d'accés a activitats de lleure i culturals, i també menys capacitat d'elecció de les activitats a fer.** Els infants i adolescents de famílies amb un nivell mitjà socioeconòmic sovint no poden accedir a ajuts específics per realitzar determinades activitats de lleure.
- **Tot i que es van fent avenços, les nenes i les noies encara no participen en la pràctica esportiva en la mateixa proporció que els nens i els nois.**
- **El lleure no és inclusiu.** Encara és molt reduït el nombre d'infants i adolescents amb diversitat funcional que, amb els suports necessaris, poden gaudir en igualtat de condicions amb altres infants i adolescents d'activitats de lleure. Progressivament es va introduint la figura de vetllador però actualment encara és molt insuficient.

- **Els parcs i els espais públics de la ciutat** dedicats al joc no estan adaptats per als infants i adolescents amb algun tipus de diversitat funcional, i alguns ni tan sols estan en condicions higièniques o estructurals acceptables per al seu ús. Igualment succeeix amb les instal·lacions esportives i els centres culturals.
- **El joc i la pràctica esportiva al carrer han anat desapareixent i cada vegada és més minoritària.** L'espai públic no sempre reuneix les condicions òptimes en aquest sentit.
- **S'han perdut espais i equipaments a la ciutat** apropiats per a la realització d'activitats de lleure, artístiques, culturals, etc. (centres cívics) i altres esportius i culturals per problemes de manteniment s'han tancat temporalment.

F.5. IDENTIFICACIÓ DE CAUSES I FACTORS MANTENIDORS DE LA SITUACIÓ

- **Percepció social negativa en relació al descans.** Tendència creixent a un estil de vida predominant que és hiperactiu, individualista i consumista.
- **Percepció social del joc com a “temps perdut”,** en comptes de veure'l com a eina de millora cognitiva, emocional, socialitzadora i promotora de benestar.
- **El món virtual progressivament va tenint més força, en detriment de l'experiència i la sociabilitat (especialment en el col·lectiu de joves). Es produeix una desconexió de la vida real. Ús sobredimensionat de les pantalles per ocupar el temps lliure d'infants i adolescents.** L'excés d'ús de pantalles es presenta en infants cada vegada més petits. Sovint per a les famílies la permissivitat és l'opció més fàcil per tenir entretinguts als fills i filles. Cada vegada es fan més patent les dificultats dels adults responsables dels infants i adolescents per posar-los límit en l'ús de les pantalles. No sempre aquests adults són conscients del risc o l'amenaça que suposa aquest ús abusiu de pantalles.
- **La manca de conciliació laboral i familiar fa que les famílies es vegin obligades a fer ús de les activitats de lleure per mantenir els fills i filles “ocupats” i atesos,** mentre els progenitors treballen.
- **El lleure, a nivell social i polític, es veu com un bé de consum i no pas com un dret en si mateix.** L'utilitzem de “guarderia”, per promoure l'èxit escolar o per pal·liar desigualtats socials, i no pròpiament com a una eina clau d'esbarjo i de desenvolupament socio-personal dels infants i adolescents. S'obvia doncs que el lleure té molta rellevància en si mateix.
- **Manca d'equitat. No es pot parlar de descans en forma de dret si els espais de joc i esbarjo no són accessibles per a tothom.** El descans té sentit si és voluntari i no ve donat per la manca de possibilitats d'exercir el dret al lleure i al joc.

- **El lleure no està degudament regulat,** com ho pot estar la educació formal.
- **Sovint, especialment en el sector privat, hi ha més preocupació i esforç per aconseguir a l'adult com a client (qui paga) que a l'usuari o destinatari del servei** que és l'infant i l'adolescent.
- **Hi ha menys capacitat d'innovació en el sector del lleure de la que seria necessària i desitjable.** Cal més formació i suport als equips professionals, per tal d'adaptar el lleure a les dinàmiques socials canviants i a la singularitat de cada infant i/o de cada col·lectiu amb necessitats diverses.

- Com que la concepció del lleure no és la correcta, i no li veiem la funció socialitzadora o d'esbarjo essencial que té, **no es generen les condicions ni s'inverteixen els recursos necessaris per garantir el seu accés universal.**
- **No existeix un model consensuat de lleure per part de tots els actors implicats en aquest àmbit a la ciutat** que ajudi a aglutinar esforços per a la millora de l'accessibilitat i la qualitat del mateix. Els dos grans grups proveïdors d'activitats de lleure (el privat i el social) viuen força d'esquenes l'un de l'altre i sense generar les necessàries complementaritats. Hi ha una absència de visió comú de formar part plegats d'un mateix àmbit d'atenció als infants i adolescents i, per tant, de corresponsabilitat i necessària cooperació.
- **El lleure té poca rellevància institucional en el marc de les polítiques municipals d'infància i joventut.** El lleure implica a diferents àrees municipals, però no existeix cap òrgan ni marc programàtic que faci viable i eficaç l'imprescindible treball transversal en aquest àmbit. Per altra banda, dins la xarxa, cal més lideratge de l'Ajuntament. La relació de l'Ajuntament amb la xarxa d'esplais és feble i la comunicació molt escassa.

F.6. PROPOSTES D'ACCIÓ PER MILLORAR LA GARANTIA D'AQUESTS DRETS

Model i xarxa

- **Creació col·lectiva i consensuada d'un model de lleure a la ciutat i disseny i implementació d'un programa transversal municipal** que faci operatiu aquest model. Per això, a més de disposar dels recursos necessaris, caldrà adaptar les dinàmiques i condicions de treball de les diferents àrees de l'Ajuntament implicades, apostant decididament pel treball cooperatiu, transversal i interdisciplinari, i definint clarament el lideratge i les interlocucions necessàries amb el conjunt de la xarxa.
- **Augmentar la representació que existeix a la TIAB d'entitats de l'àmbit del lleure, de la cultura i de l'esport**, promovent l'intercanvi i la cooperació en el marc d'aquesta.

Oferta d'activitats i accés

- **Incidir en que l'oferta de lleure orientada als infants i adolescents de la ciutat sigui més àmplia i més diversa.** Caldria potenciar en el camp esportiu altres pràctiques diferents a les majoritàries (sobretot el fútbol) i potenciar molt més l'àmbit de les pràctiques artístiques.
- **Facilitar l'accés universal al lleure** mitjançant les normatives, suports i ajuts econòmics necessaris, vetllant en tot moment per tal que qualsevol infant o adolescents, sigui quina sigui la seva realitat i possibilitats, pugui realitzar l'activitat que triï lliurement i segons els seus interessos.
- **Cal tenir sempre molt present la perspectiva de gènere** en el disseny global de l'oferta d'activitats de lleure i culturals.
- **Garantir que l'oferta de lleure a la ciutat sempre s'orientarà de la forma més normalitzadora** possible i adaptada a la situació particular de cada infant i adolescent. Especial atenció mereix garantir el dret al lleure de les persones amb diversitat funcional, contemplant sempre que els espais i les activitats compleixin un criteri d'accessibilitat. Per això cal invertir en nous recursos i també optimitzar millor els ja existents.
- **Potenciar en els equipaments i serveis de lleure, esportius i culturals processos participatius** a l'hora d'elaborar les seves programacions i l'oferta d'activitats, contemplant canals i mecanismes adequats de participació dels infants i els adolescents, per tal que puguin aportar les seves preferències, interessos i inquietuds. Igualment, caldria facilitar la participació dels infants i adolescents en els processos d'avaluació d'aquests serveis i programes d'acció. D'aquesta forma serà possible adaptar l'oferta d'activitats resultant als interessos dels seus usuaris (infants i adolescents) i no dels clients (adults).

Espai públic i equipaments

- **Dignificar, millorar i fer més amables els espais municipals relacionats amb el lleure, el joc i el descans** a la ciutat (parcs i jardins, instal·lacions esportives, culturals, centres cívics, etc.).
- **Sensibilitzar a la ciutadania sobre la importància de tenir cura i respectar de forma cívica els espais públics** disponibles a la ciutat per al joc d'infants i adolescents.

Implicació famílies

- **Sensibilitzar a les famílies sobre la importància que té per als infants i els adolescents l'oci i el descans**, com un temps enriquidor i que afavoreix el seu desenvolupament personal i social, i conscienciar sobre l'impacte nociu que tenen determinades formes d'invertir el temps lliure, per exemple, l'ús excessiu i no controlat de pantalles.
- **Potenciar la realització d'activitats de lleure familiar**, en les quals els infants i adolescents puguin gaudir del temps d'oci junt amb altres membres de la família. Incidir en que les famílies tinguin una concepció menys consumista del lleure.
- **Impulsar una campanya de sensibilització de les famílies** sota el lema "De 0 a 3, pantalles zero".

- Nivell polític-institucional
- Nivell professionals xarxa
- Nivell ciutadania

G.

Eix drets i llibertats

Dret a la participació, a la llibertat de pensament, d'opinió, d'expressió i a ser escoltat

Respecte a l'opinió dels infants

1. Els estats membres han d'assegurar a l'infant amb capacitat de formar un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots els afers que l'afectin. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa.
2. Amb aquesta finalitat, l'infant han de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, bé directament, bé per mitjà d'un representant o d'una institució adequada, d'acord amb les normes de procediment de la legislació.

Llibertat de pensament i religió

1. Els estats membres han de respectar el dret de l'infant a la llibertat de pensament, de consciència i de religió.
2. Els estats membres han de respectar els drets i els deures dels pares i, si convé, dels tutors legals, a dirigir l'infant en l'exercici del seu dret d'acord amb el desenvolupament de les seves facultats.
3. La llibertat a manifestar la pròpia religió o les pròpies creences només pot tenir les limitacions legals necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques, i els drets i les llibertats fonamentals dels altres.

Accés a la informació

- Els estats membres reconeixen la importància de la funció dels mitjans de comunicació i han de vetllar perquè l'infant tingui accés a informacions procedents de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment les que tenen per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral, i la seva salut física i mental. Amb aquesta finalitat, els estats membres:
1. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació social a difondre informació i materials informatius que siguin beneficiosos socialment i culturalment per a l'infant d'acord amb l'esperit de l'article 29;
  2. Han de promoure la cooperació internacional en la producció, l'intercanvi i la difusió d'aquesta informació i d'aquest material informatiu procedent de diverses fonts nacionals i internacionals;
  3. Han d'encoratjar la producció i la difusió de llibres infantils;
  4. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació per tenir una atenció especial a les necessitats lingüístiques de l'infant que pertany a un grup minoritari o que sigui indígena;
  5. Han de promoure el desenvolupament de la normativa adequada per a protegir l'infant de la informació o del material informatiu perjudicial per al seu benestar tenint en compte les disposicions dels articles 13 i 18.

Llibertat d'expressió

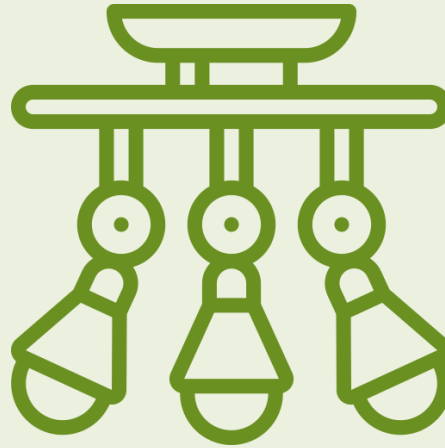
1. L'infant té el dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou el dret a cercar, rebre, i difondre informació i idees de tota mena, sense consideració de fronteres, sigui oralment, per escrit, o impreses en forma d'art o per qualsevol altre mitjà triat per l'infant.
2. L'exercici d'aquest dret pot estar subjecte a algunes restriccions, que seran només les que prevegi la llei i que siguin necessàries: a) per respecte als drets o a la reputació d'altri; o b) per a la protecció de la seguretat nacional, de l'ordre públic o de la salut o la moral públiques.

Llibertat d'associació i reunió

1. Els estats membres reconeixen els drets de l'infant a la llibertat d'associació i a la llibertat de reunió pacífica.
2. En l'exercici d'aquests drets no hi ha d'haver més restriccions que les establertes de conformitat amb la llei i que siguin necessàries en una societat democràtica en interès de la seguretat nacional o pública, l'ordre públic, la protecció de la salut o la moral públiques, o la protecció dels drets dels altres.

G.2. DEFINICIÓ DEL FOCUS D'ATENCIÓ

- **Tot i que la Convenció dels drets dels infants fa referència al dret a ser escoltat i d'opinió, i no utilitza el terme participació, hem tingut en compte una idea més àmplia i de major implicació dels infants i adolescents en la vida pública i en la gestió de la ciutat i la convivència i, per tant, que ens interpel·la i ens exigeix més als adults.**
- **Hem considerat la participació de forma transversal** com un element clau en els diferents àmbits de vida quotidiana dels infants i adolescents (la família, l'escola, el lleure, el barri...) i no només en determinats àmbits i vinculada exclusivament a estructures o contextos formals.
- **Contemplem que existeixen diferents nivells de participació** que van des de tenir accés a la informació, poder-la analitzar, prendre decisions, formular propostes, implicar-se i ser protagonista en l'acció i avaluar aquesta. Entenem que el model de participació infantil que s'ha de potenciar és el que engloba el conjunt de tots aquests aspectes.
- **Entenem la participació com un procés permanent i progressiu d'aprenentatge, com una pràctica real i concreta,** sostinguda per valors essencials vinculats a l'educació cívica i democràtica per a l'exercici d'una ciutadania plena per part dels infants i adolescents.

G.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ

PANEL DE DADES

■ DADES REFERENTS A BADALONA:

- ▶ **L'estructura de participació infantil d'àmbit ciutat existent** des de l'any 2004 és el [Consell dels Infants de Badalona \(CIB\)](#). Actualment participen al CIB 40 centres educatius i socioeducatius. Des de l'any 2004 que el CIB es va impulsar amb la participació de 12 centres, s'ha donat un procés sostingut de creixement. El CIB forma part del CNIAC que aglutina actualment la participació de 38 municipis.
- ▶ **Des de l'any 2019 existeix el compromís polític-institucional de crear el Consell de nois i noies adolescents**, però encara està pendent la seva creació.
- ▶ **Informació recollida en el marc del Projecte "Cercles del coneixement", desenvolupat per la TIAB a l'any 2018 sobre la percepció dels infants de la capacitat d'escolta dels adults (1.035 nens i nenes de 7 a 12 anys):**
  - En general, els infants no es senten massa escoltats pels adults (família, mestres...). Un nombre important d'infants diuen clarament que no se senten escoltats. Els infants que no es senten escoltats plantegen expressions com: "em manen callar, es riuen, diuen que sóc pesat, passen de mi, els grans haurien de ser més amables, m'interrompen...".
  - Alguns expressen que els adults només els hi escolten en algunes ocasions, sense concretar.
  - Molts manifesten que els hi agradaria que els tractin bé i els respectin.
  - Alguns dels que se senten escoltats diuen que, quan ells parlen, els adults els hi respecten, els feliciten, els diuen que són molt madurs i/o educats, etc. Els infants que es senten escoltats ho valoren molt positivament i donen importància a l'atenció que els hi presten els adults. En alguns casos, s'expressa que els mestres i les mares escolten més.
  - A partir dels grups d'aportacions en que sí disposàvem de les edats dels infants, hem detectat que quan més petits són, menys se senten escoltats (diuen que els adults els ignoren i que no els hi deixen participar a les converses). Els infants més grans que han fet aportacions, no només diuen que es senten escoltats, sinó també que la seva opinió es valorada i es té en compte.
- ▶ **Informació rellevant no disponible:** No existeix a la ciutat cap programa o estructura de ciutat des de la qual poder tenir informació fiable i actualitzada sobre la diversitat d'experiències de participació infantil que es puguin estar desplegant.

■ ALTRES DADES GENERALS:

- ▶ **Com a informació de context:** A) A l'any 2017 hi havia a Catalunya 59 consells de participació infantil. B) Al setembre de 2021 es va crear el Consejo Estatal de participación infantil, promogut pel Ministeri de Drets socials i Agenda 2030, format per 34 nois i noies de 8 a 17 anys, representants de consells de participació locals i autonòmics.
- ▶ **Dades de l'estudi "Parlen els nens i nenes. El benestar subjectiu de la infància a Barcelona, de l'Institut d'Infància de Bcn, (2017 i revisat 2019):** De l'enquesta realitzada a 4.000 infants d'entre 10 i 12 anys, el 38% dels infants, 4 de cada 10, es mostren poc satisfets amb l'escolta adulta. Pensen que les persones adultes no els escolten prou ni es prenen seriosament les seves opinions. En relació als 15 aspectes de la seva vida valorats pels infants, l'escolta adulta està en el bloc dels 4 amb mitjanes de valoració més baixa.
- ▶ **Informació rellevant no disponible a nivell general:** No hem trobat estudis que en l'àmbit local analitzin el nombre i la tipologia experiències de participació infantil actives, així com el grau de satisfacció dels infants. Tampoc hem trobat estudis que reflecteixin si, en relació a l'experiència participativa d'infants i adolescents i a la seva percepció de ser escoltats, hi ha diferències vinculades al gènere en quan a la seva satisfacció.

G.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ

CONSULTA OBERTA A PROFESSIONALS DE LA XARXA

- **Sobre la pregunta: En quin àmbit de la seva vida quotidiana penseu que els infants i adolescents tenen major oportunitat de ser escoltats i que les seves opinions es tinguin en compte?**
  - ▶ Majoritàriament la capacitat d'escolta més elevada i de promoure la participació dels infants i adolescents es situa en els àmbits de l'escola, els espais socioeducatius i de lleure.
  - ▶ En un segon nivell de rellevància es situa en la xarxa d'iguals i en la família.
- **Sobre la pregunta: en general, considereu que els infants i adolescents atesos al vostre servei/entitat disposen d'un espai on poder expressar les seves opinions, ser escoltats, poder decidir i participar activament en la vida del seu grup i/o del servei/entitat (espais deliberatius regulars)?** El 37% opinen que generalment, el 21% que sovint, el 25% que ocasionalment i el 17% que rarament.
- **Sobre la pregunta: els espais de participació que es promouen des del vostre servei/entitat, amb quin d'aquests nivells d'implicació dels infants i adolescents s'identifiquen preferentment?**
  - ▶ Majoritàriament s'opina que les dos tipologies o nivells de participació que preferentment es duen a terme es relacionen amb un procés iniciat per adults i els infants/adolescents després decideixen.
  - ▶ També tenen força rellevància el model de consulta (es demana idees a infants/adolescents, però qui decideixen són els adults) i d'informació (s'informa als infants/adolescents per a que participin en allò que han decidit i/o programat els adults).
  - ▶ En un 21% es planteja que la participació es simbòlica (alguns infants participen puntualment en actes públics organitzats).
  - ▶ Un 11% informa d'una pràctica participativa basada en un procés iniciat i dirigit per infants/adolescents, i un 7% en un Procés iniciat i liderat per infants/adolescents i compartit amb adults, els quals són supervisats pels infants/adolescents
- **Sobre la pregunta: en el vostre servei/entitat funcionen activament i regularment algun o alguns d'aquests espais de participació?**
  - ▶ L'estructura participativa més freqüent són les assemblees de grup (en un 73% dels casos).
  - ▶ Un 50% dels consultats participen al CIB.
- **Valoració sobre el grau de cobertura d'aquest dret segons col·lectius:**

COL·LECTIU	GRAU COBERTURA		
	Alta	Mitja	Baixa
Població en general	22	71	40
Població amb diversitat funcional	6	34	88
Població en risc d'exclusió social	6	32	95

- **Valoració sobre si en la garantia d'aquest dret tenen les mateixes oportunitats les nenes/noies que els nens/nois:** SÍ (58%) - NO (42%)

Han participat 133 professionals de serveis i entitats de diferents àmbits, majoritàriament, del social, socioeducatiu i educatiu.,

Abast territorial d'aquests serveis i entitats:

- 44% Ciutat
- 66% Territorial.

G.3. INFORMACIÓ SOBRE L'ESTAT DE SITUACIÓ

CONSULTA OBERTA A INFANTS I ADOLESCENTS

- **En relació a si pensen que les persones adultes els hi escolten prou i tenen en compte les seves opinions**, el 41% valora que sí, el 42% que a vegades, el 13% que no i el 4% que no ho sap.
- **Quan es pregunta en què els hi agradaria aportar idees per a que es tingui en compte la seva opinió:**
  - ▶ Molt majoritàriament s'expressa el desig i l'interès de poder opinar en l'àmbit familiar i escolar, i també de poder fer propostes per millorar el barri i la ciutat.
  - ▶ Algunes respostes fan referència a temes sobre els que voldrien opinar, com per exemple: convivència i seguretat ciutadana, medi ambient, pandèmia i salut, racisme, equipaments esportius i d'oci, feminisme, pobresa, solidaritat i justícia social, etc.

Han participat 593
infants i adolescents,
de 10 a 18 anys

- 75% de 10 a 13 anys
- 25% de 14 a 18 anys
- 45% nenes/noies
- 49% nens/nois
- 5% sense especificar.

Hi ha representativitat
de tots el barris de la ciutat

G.4. PRINCIPALS ALERTES

Model general

- **La participació sovint està concebuda com activitats puntuals i específiques dins les programacions** de serveis i entitats que atenen als infants i adolescents, i no incorporant-la de forma transversal en tot allò que es fa amb els infants i adolescents.
- **La gestió de la pandèmia i les diferents decisions i actuacions de les Administracions i institucions s'ha fet sense incorporar la visió i la veu dels infants**, sense tenir en compte l'interès superior de l'infant i sense avaluar amb ells l'impacte generat.
- **Poques decisions polítiques a la ciutat tenen en compte la perspectiva dels infants i adolescents** i la importància de la seva participació per enriquir amb les seves contribucions la vida pública.
- **No hi ha suficients dinàmiques i estructures que facilitin la participació dels infants i joves** en els diferents àmbits on es desenvolupa la seva vida quotidiana (familiar, escolar, de lleure, etc.), i les que ja existeixen cal posar-les més en valor i reforçar-les.
- **No existeix un consell de nois i noies adolescents**, tal i com es determina a la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (2010), tot i que a l'any 2019 l'equip polític que governava es va comprometre a la seva creació.
- **Encara que hi hagi estructures participatives formalitzades, això no vol dir necessàriament que hi hagi participació real dels infants**. Les estructures són un mitjà, no un fi en si mateix, i cal dotar-les de continguts de deliberació real i de treball que siguin motivadors i que connectin amb els interessos i inquietuds dels infants i adolescents, amb tots aquells temes que afecten les seves condicions de vida individuals i col·lectives. Freqüentment, de forma més o menys conscient, els adults no ens adonem d'aquest gap entre les propostes participatives que fem i allò realment rellevant i significatiu per als infants i adolescents.
- **Els infants i joves identifiquen clarament que no se'ls escolta ni es valora la seva opinió**, i això provoca distància, escepticisme i desmotivació davant de determinades propostes participatives. Això té també com a conseqüència privar a infants i adolescents de l'oportunitat d'experimentar que poden desenvolupar un paper útil i valuós a la comunitat, i per tant d'apoderar-los.

Dèficits diversos

Informació, avaluació i millora

- **No sempre la participació infantil s'acompanya de processos de seguiment, avaluació i rendició de comptes**. Per tant, no es pot valorar fins a quin punt aquesta participació és realment transparent i responsable, respectuosa, voluntària, rellevant, amigable, inclusiva..., i quins són els seus beneficis i l'impacte generat. Sense avaluació també es perd la capacitat automotivadora que té la pràctica participativa quan es visualitza el seu sentit i beneficis.
- **No existeix a la ciutat un sistema d'informació que faci una funció d'observatori** que permeti saber la quantitat i qualitat de les experiències de participació d'infants i adolescents actives. Aquesta manca de visibilitat també dificulta que aquestes experiències es puguin compartir.

G.5. IDENTIFICACIÓ DE CAUSES I FACTORS MANTENIDORS DE LA SITUACIÓ

- **No s'entén la participació infantil com un dret**, sinó com una concessió dels adults.
- **Existeix el prejudici de que els infants no son encara ciutadans de ple dret ni tenen del tot desenvolupades capacitats per a la participació, intervenció i incidència en la vida pública, per tant, no es consideren interlocutors vàlids i actors socials competents.** Això fa que no es tinguin en compte les seves opinions. Només fem veure que els escoltem, però sovint es tracta d'una escolta només aparent, molt selectiva i gens empàtica.
- **Sovint es minusvalora la participació dels infants i adolescent**, atorgant menor importància a les seves contribucions en relació a les dels adults.
- **De forma encara molt generalitzada s'entén la participació infantil des de la perspectiva dels adults**, des d'una visió adultocèntrica, sense posar al centre als infants i adolescents: allò que pensen, senten, fan, allò que necessiten i allò que poden aportar. No transferim poder real als infants i adolescents, probablement perquè els adults tenim por a perdre el control.
- **No hi ha prou consciència dels beneficis de la participació infantil**, com ara la seva aportació a un adequat desenvolupament de l'autonomia dels infants i adolescents. La participació infantil no sempre es visualitza com un instrument educatiu i de desenvolupament que genera confiança i afavoreix la identificació dels infants i adolescents com a ciutadans de ple dret.
- **No existeix una visió estratègica prou compartida que consideri la ciutat, en els seus diferents àmbits de vida i de relació, com una escola cívica, de ciutadania i de democràcia.**

- **Generalment, és més usual que es prioritzin processos de simple consulta** i no tant altres que suposin realment que els infants i adolescents accedeixin a prendre decisions i a l'acció amb un rol protagonista.
- **Freqüentment la participació infantil es fa a través de la intermediació dels adults**, que són qui decideixen en què cal participar, mitjançant quins canals, en quins temps, amb quins recursos, etc. No es té prou en compte que els infants i adolescents son ja ciutadans i ciutadanes de ple dret i per això han de poder fer ús d'una participació real i directa, focalitzada sobretot en tots aquells temes i aspectes que els hi afecten directament.

- **No sempre existeixen canals de participació àgil i efectiva, i sovint es detecten dificultats d'accés a informació concreta, rellevant i degudament adaptada** que necessiten els infants i adolescents.
- **Els adults referents dels infants i adolescents en els diferents àmbits de vida no sempre tenen la formació i les competències suficients per promoure la participació d'infants i adolescents de qualsevol edat.**
- **Freqüentment també passa que en els processos participatius que es promouen no es té en compte que aquests requereixen temps i respectar els ritmes dels infants i adolescents**, per tal que aquests processos siguin realment viables i fructífers.
- **Des de l'àmbit polític no es prioritza prou el desenvolupament d'estructures de participació i escolta vinculades a l'àmbit d'infància i adolescència**, inclús quan la seva existència ve obligada normativament.
- **No sempre les diferents Administracions, especialment l'Ajuntament, com aquella més propera a la vida dels ciutadans i ciutadanes, assumeixen la funció de garantir el dret a la participació en la vida pública d'infants i adolescents**, per tant, no exerceixen un paper paradigmàtic o de model de referència per a la resta de la societat a l'hora de respectar i potenciar al màxim la participació infantil.

G.6. PROPOSTES D'ACCIÓ PER MILLORAR LA GARANTIA D'AQUESTS DRETS

- **Creació i impuls de programes, d'òrgans i experiències de participació d'infants i adolescents** en aquells serveis i entitats de la ciutat que els hi atenen des de diferents àmbits (escolar, socioeducatiu, de salut, de lleure, esportiu i cultural), dotant-los dels recursos i suports necessaris.
- **Potenciar que les activitats de suport a famílies incorporin la perspectiva de la participació dels infants i adolescents** com a eix transversal.
- **Creació del Consell de nois i noies adolescents de Badalona**, tal i com s'estableix normativament i existeix el compromís polític des de 2019.
- **Garantir que les propostes que es facin des del Consell dels Infants, vinculades al tema que es treballi en cada període, estarà subjecta a un procés transparent i acurat de seguiment i rendiment de comptes** per part dels responsables polítics, per tal de visualitzar el grau de compliment dels compromisos que aquests prenguin.
- **Potenciació de la Taula d'Infància i Adolescència de Badalona (TIAB) com a òrgan municipal aglutinador, promotor i garant de la qualitat dels processos participatius** d'infants i adolescents a Badalona. Igualment, promoure entre els seus membres l'apoderament dels infants i adolescents com a motor de la reivindicació del dret a ser escoltat.

- **Potenciar l'elaboració i la difusió de materials d'informació adaptada** sobre temàtiques d'interès per als infants i adolescents.
- **Posar en valor públicament i difondre a la ciutadania les experiències i bones pràctiques de participació infantil**, comptant amb la màxima complicitat dels mitjans de comunicació.

- **Organització de jornades de reflexió i formatives** adreçades a professionals, per tal de promoure la participació d'infants i d'adolescents.
- **Creació d'un espai d'intercanvi d'experiències de participació infantil per fomentar l'aprenentatge col·lectiu i compartir coneixement.**
- **Construcció d'una caixa d'eines i metodologies innovadores per promoure la participació** infantil i adolescent (espai web compartit, maleta pedagògica, etc.).
- **Disposar d'un decàleg de bones pràctiques de participació infantil** a la ciutat compartit pel conjunt de la xarxa d'atenció i compartit amb els infants i adolescents.

- **Nivell polític-institucional**
- **Nivell professionals xarxa**
- **Nivell ciutadania**

H. Conclusions

D'allò que hem anat conclouent pel que fa a cadascun dels drets en els quals focalitza el Baròmetre, destaquem aquestes idees clau que serien transversals als quatre:

A

CREIXENTS DESIGUALTATS:

Es constata una desigualtat evident que afecta al col·lectiu d'infants i adolescents en relació a altres col·lectius d'edat i, alhora, s'observen també desigualtats dins el mateix col·lectiu de 0 a 18 anys. Son un factor crític les desigualtats constatables vinculades al gènere, a l'origen, a les diferents capacitats o a la condició social dels infants i adolescents. També ho és la concentració en alguns territoris de determinats col·lectius vulnerables o en situació d'exclusió social. L'evolució d'aquestes desigualtats son sostingudament creixents i les mesures compensadores d'aquestes desigualtats son, avui per avui, manifestament insuficients i tenen un caràcter exclusivament reparador i no sempre prou equitatiu i normalitzador. Cal garantir oportunitats vitals per a tots els infants i adolescents, sigui quina sigui la seva condició, i superar la lògica de la igualtat d'oportunitats i apostar per la igualtat de resultats. El principi de discriminació positiva ha d'orientar totes les decisions i respostes

B

CONeixEMENT DE LA REALITAT:

Sense informació fiable i permanent sobre les múltiples realitats vinculades a la vida dels infants, adolescents i les seves famílies en diferents àmbits, i com aquestes evolucionen, no podem comprendre en la seva complexitat el què passa i perquè passa, i per tant no podem actuar de forma transformadora. És imprescindible disposar de forma compartida de bases de dades fiables i actualitzada. L'Ajuntament hauria de disposar de repositoris comuns d'informació aportada per les diferents Àrees.

C

MARCS ESTRATÈGICS I PROGRAMÀTICS:

En els diferents àmbits, es detecta una absència de models estratègics i marcs programàtics que orientin l'acció i les respostes d'atenció. Els models estratègics son clau, ja que defineixen una visió comú sobre com orientar l'acció i tenen també la funció d'alinejar i aglutinar a la diversitat d'actors vers uns reptes compartits.

D

CATÀLEGS DE SERVEIS I REPertORI DE RESPOSTES / SUPORTS:

No existeixen catàlegs de serveis i de suports ben articulats i dimensionats, en base a la diversitat de respostes i a les necessitats existents, i que a més siguin actualitzats de forma permanent. L'univers global de respostes a la ciutat orientades al col·lectiu d'infants, adolescents i famílies, és diversa i dispersa i està molt fragmentat, per tant el seu impacte és molt limitat. Cal superar una tendència a generar respostes generalment força reactives, estandarditzades, poc equitatives i també en ocasions poc normalitzadores i segregadores. Per altra banda, la capacitat d'innovació en les respostes també és menor de la que seria desitjable i necessària. Finalment, la prevenció continua sent "una assignatura pendent" i una estratègia d'intervenció que cal potenciar més, sent capaçes d'evidenciar els seus beneficis i que és la millor inversió que podem fer.

E

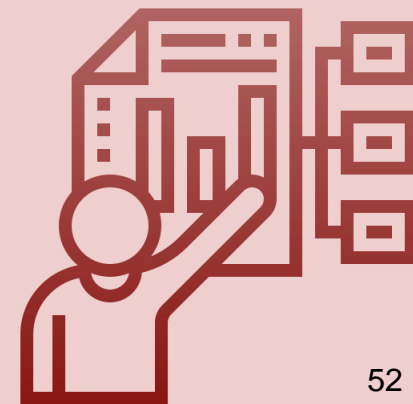
PARTICIPACIÓ DELS INFANTS:

Els infants i adolescents majoritàriament son considerats objecte d'atenció i no subjectes d'atenció i interlocutors vàlids. No existeix prou escolta empàtica per conèixer la seva realitat i com es viscuda per ells i elles, ni per incorporar les seves opinions en el disseny i l'avaluació dels suports i les respostes que s'ofereixen. L'adultcentrisme té un pes molt important en les formes d'observació i d'anàlisi de la realitat, en la presa de decisions i en l'acció a diferents nivells.

F

COOPERACIÓ INTERADMINISTRATIVA I TREBALL EN XARXA:

Cal reforçar la cooperació interadministrativa i avançar decididament cap a la construcció de marcs de governança multinivell. És imprescindible superar la lògica rígida de les competències, la cultura del "a mi no em toca" i l'acció unilateral, i apostar per una altra lògica basada en la imprescindible cooperació i en la construcció d'aliances. Tot i haver un ampli consens sobre la necessitat del treball en xarxa, no és fàcil passar del discurs a la pràctica, desaprenent certes dinàmiques de relació i de treball molt arrelades, posant als infants, adolescents i a les seves famílies al centre, i incorporant una nova cultura de treball i d'atenció on cadascun aporta allò que ajudi a assolir reptes i objectius comuns.

1.

Fonts d'informació consultades

Selecció de les principals **FONTS SECUNDÀRIES D'INFORMACIÓ** consultades

Estadístiques i sistemes d'indicadors

- ▶ INE
- ▶ IDESCAT
- ▶ HERMES
- ▶ SIMBA
- ▶ Generalitat (Direcció Gral de Joventut i Departaments de drets socials i de Salut)
- ▶ Consejo del Poder Judicial

Enquestes oficials

- ▶ Enquesta de Condicions de Vida (ECV)
- ▶ Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA)
- ▶ Enquesta Nacional de Salud España (ENSE)

Informes i estudis d'organitzacions especialitzades

- ▶ Síndic de Greuges de Catalunya
- ▶ UNICEF
- ▶ Save the Childrem
- ▶ Plataforma d'Infància España i de Catalunya
- ▶ OMS
- ▶ Faros Sant Joan de Déu
- ▶ Agència Salut Pública de Barcelona i de Catalunya
- ▶ FOESSA
- ▶ EAPN
- ▶ Alto Comisionado contra la pobreza infantil
- ▶ Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona
- ▶ Fundació Bofill
- ▶ Fundació Pere Tarrés

Ajuntament de Badalona

Versió presentada a l'acte públic realitzat el 16/06/22